

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő; lehet 10 filléres levélbélyegben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő

A mándoki orth. hitközség בעל הוראה állásra pályázatot hirdet. Csak kimondott talmidé chachómim pályázatai vétetnek figyelembe. Fizetés megegyezés szerint. Bemutatózásra csak meghívottak bocsátatnak.

Friedmann Herman:
hitk. elnök

Apró hirdetések

HÁZI MELAMEDNAK ajánlkozom Budapest. Gemőre-tajszefeszt kitanító metódussal oktatok. Cím: G. A., VIII., Népszínház utca 28. I. 17.

SZOMBATTARTÁSHOZ ragaszkodó fiatalember kerékpárral pénzbeszedői, kifutói, stb. elhelyezkedést keres. E. J. VII., Wesselényi utca 4. fszt. 15.

ERECZ JISZRÓELBE kivándorlási engedéllyel utazó, önálló szakmával rendelkező orth. fiatalember, orth. házból való 22—24 éves csinos leányt feleségül venne. Teljes című leveleket „Hozomány megkívántatik” jelígre a kiadóba. (20 fill. bélyeg.)

SZIGORUAN VALLÁSOS, intelligens fiatal leány orth. háztartásban állást nyerhet. Németül tudó előnyben. „Családtagnak tekintjük” jelígre a kiadóba.

HÁZASSÁG. Vallásos bócher részére, akinek Románia egyik nagyobb városában önálló. jömeneteli üzlete van, hozzáillő parti kerestetik. Cím kettős-lapon a kiadóban.

SZOMBATTARTÓ, jó megjelenésű fiatalember gabona, vagy más szakmában, ellátás és némi fizetés ellenében állást keres. „Autóvezető 23 éves” jel. MAGANYOS idősebb úr keres középkorú intelligens, jól főző özvegyasszonyt, szigoruan orth. háztartása vezetésére. Cseléd van. Cím válaszlappal a kiadóban.

VIDÉKI kereskedő és háztulajdonos, 56 éves, 4—5000 pengő hozománnyal hozzáillő feleséget keres. „Vallásos” jelígre a kiadóba.

VALLÁSOS egyén előimádkozásra, samesz- és pénzbeszedői teendőkre (melékifoglalkozásul) kerestetik. Cím a kiadóban.

KERESEK jó házból való vallásos bóchert II. polg. fiam mellé, ki polg. tárgyakat és Gemőre-tajszefeszt, tenacht tanítani tud. Teljes ellátást és fizetést adok. Duschinsky, Békéscsaba, Andrassy út 50.

HÁZASSÁGI ügyekben forduljon bizalommal internacionális sadchenhez, aki az elite-körök bevált házasságközvetítője. Löffler Miksa, Vác.

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetített házasságokat NAGY JENŐ Budapest, Rákóczi-út 61. sz. Telefon: (Cégje'zsetelen levelezés.)

SZAKÁCSNÓT keresek. Teljes ellátás és havj 30 P. Csakis szigoruan vallásosak irjanak azonnal: Halberstam rabbinéhoz, Ujfehértó.

ELSŐRANGÚ szabással női ruhárrást és alakítást nagyon olcsón vállalkozombaton zárva. Feldmann, VI., Felsőerdősor utca 11. I. em. 7.

HÁZTARTÁS vezetésére szerény igényű, jó bizonyítványokkal rendelkező orth. nőt keresek. Cím válaszlapon a kiadóban.

ELVESZETT VAGY ELLOPTÁK! Az újfehértói hitközség beszhamidrosából rövid idő óta több értékes széfert elűnt. A széferek héber bélyegzővel vannak ellátva. Vagy: „Chevro Misnájosz d-k'k Ratzfert”, vagy pedig: „Chérem hakadmajni s'la'j l'hajzi süm széfert mibeszhamidros” szövegű bélyegzővel. Az esetleges vásárlónak költségét szívesen visszatérítjük. Cím: Josefovits Sándor, Ujfehértó.

JANUÁR 1-i belépésre fiatal szakképzett pincemunkást keresünk. Kádár előnyben. Steiner Lázár fial, Gyömöre.

SZÉP, barna, intelligens, fiatal, orth. családlány vagyok. Férjhez mennék biztos megélhetésű 26—28 éves vallásos fiatalemberhez. Tekintélyes hozományom van. Választ „Kék szalag” jelígre a kiadóba.

SZOMBATHELYEN vallásos cégnél havi 70 pengő fizetésért könyvelést vállalnék. Weisz Jenő, Szombathely Fő tér 8.

EGYEDÜLÁLLÓ, idősebb úrinőhöz orth. háztartásban jártas középkorú nőt keresünk. Ajánlatok adatok pontos megjelölésével. Gansel Márton, Sahy (Ipolyság, C. S. R.)

SZOMBATTARTÓ szedő-gépmester, ki a szedés minden ágában jártas, gyors-sajtón kifogástalanul, önállóan dolgozni tud, állandó alkalmazást nyerhet. Cím: Schwarcz-nyomda, Kunszentmiklós.

NYOMDATULAJDONOS jömegjelenésű, intelligens 30 éves fia benősülne hasonló vagy más reális vállalattal rendelkező családhoz. Ajánlatokat „Szorgalmas és jólelkű” jelíge alatt Müller Bratislava, Edlov-dvor továbbít.

KÖZÉPKORÚ komoly nő, háztartásban valamint gazdaságban több évi gyakorlattal, — házvezetőnőnek, vagy gyermektelen házaspárhoz ajánlkozik. Huberné, Löwinger Izrael címén, Komárom (Komárom), Kossuth tér 1. (C. S. R.)

VILNAI SASZ és „Tajr Jajre Déó” jó karban megvételre kerestetik. Cím a kiadóban.

NÉMET kisasszonyt, vallásosot, keresek 2 órai délutáni elfoglaltságra. Angolul tudó előnyben. Cím a kiadóban.

KERESEK vallásos, intelligens jó pedagógus, hasonló állásban már működött fiatalembert (esetleg elvált, vagy özvegyembert), aki 13 és 11 éves fiamat az I. és II. szlov.-magyar polgári tanulásában korrepetálná, vizsgára előkészítené és gemőreban is oktathá. Lakás és teljes ellátáson felül fizetés megegyezés szerint. Kellemes otthon! Klein Lipót, Kral Chlumez (Királyhelme, C. S. R.)

KÉT GYERMEKHEZ vidéki városba keresek vallásos német kisasszonyt. Cím a kiadóban.

Wien! Wohnung für Kinder mit vorzügl. voller Verpflegung, bei erstklassiger, streng orth. Familie. Tadellose Erziehung — Prima Referenzen in Ungarn — Mässiige, zeitgemässe Preise. Näheres unterm „Familienanschluss“ an die Exp. d. Blattes.

עורב נא עתירתו ויבא ברכתו
ברכת מו"ט לכבוד חברינו יודינו ה' כהלכה
הויב מוכא. צנא מלא סמרא חתן תמים למעלות
איש אשכולות, בן גדולים וקדושים מנוע תרשי-
שום כשיח הרב מויה יעקב יודא דייטש שליט"א
דמיין דקיק שאלנאמאריאן לרגלי בואו בכרית
הזיתון עם כבודו בת מלך כיק דאמיר הנהיץ
שליט"א אברקעיי, סאמא, יהוד שווינו יעלה
יפה תרומם עליו כרנו בכרית יתנשא קודו
יהיה דרכו קצלתה ויהא בנינו בנין עדי עד
והזכרה אחת היא גם לכיק רבינו הנהיץ שליט"א
אשר יוכה לרוב שמחה עונג ונחת מכל ויהי עד
וקנה ושיבה, לאלפי רבנה, כעיתרת המברכים
קבורת „קהלת יעקב”

Magyar Királyi Osztály-sorsjáték

1934 augusztus 24-én a

200.000 pengős
főnyereményt **Török** szerencsés
ismét **Török** vevői
nyerték — Kísérlelje meg szerencsését!

Török né!
Elérhető legnagyobb nyeremény
500.000 P

Nyereményhúzás már október 20-án és 23-án
Hivatalos I. oszt. sorsjegyek:
Egész sorsjegy P 24.—, fél sorsjegy P 12.—, negyed sorsjegy P 6.—
Török A. és Társa Bankház Rt. Budapest IV.,
Szervita-tér 3.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

אללנעמיינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót זג"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Kahan-Frankl Samu elnök a küszöbön álló neológ kongresszusról és az orth. autonómia kiépítéséről

Az az előkelő tapintatú és emelkedett perspektívájú nyilatkozat, amelyet az ITA, a Zsidó Távirati Ügynökség útján az egyetemes zsidóság felvilágosítására tett *Kahan-Frankl Samu*, a magyar orthodoxia új országos elnöke, eszünkbe juttatja a böles király tanítását: „Ész lachsajsz v'ész ledabbér — van ideje hallgatásnak, de van ideje megszólalásnak”. A nyilatkozattételben szerfölötte óvatos országos elnöknek ebből az alkalomból való megszólalása: szükséges felvilágosításként hat kifelé, befelé pedig példát mutat, miképpen kell nem-orthodox zsidó problémákat orthodox elvűséggel, tárgyilagos magaslattal, de emellett rokonszenves megértéssel tárgyalni.

A külföldi zsidó sajtóban ugyanis többször úgy volt beállítva a nem-sokára összeülő magyar neológ zsidóság kongresszusa, mintha ez az egyetemes magyar zsidóság alkotmányozó parlamentje volna. Az orthodox országos elnök épp ezért szükségesnek tartotta a külföldi zsidóság informálása céljából leszögezni a valóságnak megfelelőleg, hogy csupán a neológ zsidóság szervezkedési — illetőleg az eddigi szervezet kifejlesztésére irányuló — mozgalmáról lehet szó.

Pár markáns és rendkívül szabatos szóban rámutat arra, amit a külföld nem tud megérteni: a magyarországi zsidóság orthodox-neológ szervezeti bifurkációjának, kettéválasztásának történetére. Megállapítja, hogy az 1869-ben összehívott kongresszus szabályzatát az orthodoxia nem fogadhatta el és azért I. Ferenc József megengedte a külön szervezkedést. Nagyon világos és plasztikusan kifejező az a pár szó,

amely bevilágít a régi orthodox-neológ viszálra. Megállapítja azt is, hogy a neológia a kongresszus utáni négy év-tizedben azt hitte, hogy el tudja érni a kormány részéről elrendelendő oktroj révén a kényszer-unifikációt, amiért rendkívül szomorú testvérharc indult meg a két szervezet vezetősége között, amely a világháború kitöréséig tartott. Vagy másfél évtized óta megváltozott e tekintetben a neológia vezetőségének nézete, amennyiben néhai *Mezey Mór neológ országos elnök nyilvánosan elismerte az orthodox szervezet különállóságát és szükségességét, ugyanezt vallotta utódja az elnökségben báró Kohner Adolf is és az a. nézete, a jelenlegi országos elnöknek, Stern Samu udvari tanácsosnak. Így tehát, megszűnővén a viszálykodásra való ok, bedült a két felekezeti szervezet között az oly kívánatos béke és harmónia.*

Kahan-Frankl országos elnök azonban nem elégszik meg a pusztá tények konstatálásával és történeti elmélkedéssel, hanem a zsidó autonómia szempontjából üdvözli a neológ kongresszust mint az önkormányzat élénkítőjét és fontosságát kidomborítását, másrészt kifejezi azt a reményét, hogy a kongresszus kerülni fog minden olyasmit, ami a két szervezet közötti példás viszonyt megzavarhatná. A tapasztalatok által tényként hirdeti, hogy a mai viszonyok mellett, a mostani nehézségek közepette igazán nincs semmi ok újabb egyenetlenségek és érdekellentétek kretálására, sem az ellentétek kiélezésére.

Az orthodox zsidóság közvéleményének adott kifejezést az országos elnök, amikor kívánja, hogy az összeülő kongresszus minden határozatában az egyetemes zsidó szempontra, valamint a sa-

játásos orthodox-neológ magyar helyzetre legyen tekintettel.

A hazai orthodoxiát várakozással tölti el Kahan-Frankl Samu, ama programszerű megjegyzése, hogy az orthodox autonómiát is fejleszteni akarja

és hogy elképzel oly két kitanó müködő autonómiát, amelyek a közöttük fennálló mélyreható, orthodox részről soha el nem felejtendő s fel nem adható elvi ellentétek dacára karöltve és kölcsönös tisztelettel igyekeznek a zsidóság ügyeit szolgálni.

Az elnök megnyilatkozásának világoossága ellen vétenők bővebb fejtegetéssel és örömlüknek adunk kifejezést, hogy Kahan-Frankl országos elnök méltó módon képviseli a hazai orthodoxiát a világ zsidóságának fórumán is. Végül annak az óhajunknak adunk kifejezést, hogy a Szentírás igéje: „Kellő időben mondott szó, milyen üdvös” (*v'dovor b'itaj má tajv*) — ebből az alkalomból is megvalósuljon.

Kahan-Frankl Samu nyilatkozata:

— Ámbár bennünket orthodoxokat az országos kongresszus nem érint közvetlenül, mégis komoly érdekeink fűződnek ezen gyűléshez, mely hivatott lesz arra, hogy a magyar neológ zsidóság statutumait kiegészítse. A kongresszus egybehívásáról szóló első jelentések alkalmából külföldön helyenként az a vélemény alakult ki, mintha az egész magyar zsidóság egységes országos kongresszusa volna tervbe véve. De ez nem áll, mert ez a kongresszus csupán a neológ zsidóság nagygyűlése. Ennek megvan-nak a fontos okai.

— A kongresszusi statutumokat 1868/69-ben alkották, s még a mai napig sem változtatták meg, bár azokat eredetileg a magyar ortodoxizmus részére és Nagymagyarország idejében készítették. Miután ezeket a statutumokat az orthodoxia sohasem ismerte el és 1871-ben I. Ferencz József a magyarországi orthodoxia autonómiáját szentesítette, a kongresszusi alapszabályok csupán a neológokra bírtak érvénnyel és kezdettől fogva revízióra szorultak. A neológia akkori vezetői ezt a revíziót nem hajtották végre, mert egy az orthodoxiára rákényszerítendő unifikáció lehetőségével számoltak. Ezért aztán évtizedes harc folyt mindkét nagy zsidó tábor vezető emberei között. Ennek a testvérhárcnak a világháború vetett véget. A közös kötelességek és szenvedések a két tábor közeledését hozták létre, anélkül azonban, hogy — az áthidalhatatlan elvi ellentétek miatt — az egyesülésre valaha is lehetőség volna. Maga Mezey Mór is, mint a kongresszusi zsidóság akkori elnöke — feladta az unifikáció eszméjét és elismerte az orthodox zsidóság különállásának szükségességét, s így a két országos iroda kölcsönös viszonya állandóan bensősége-szebbé vált. Ez a helyzet a háború után, s jelenleg is — Kohner Adolf báró és most Stern Samu udvari tanácsos elnöksége alatt — örvedetesen változatlan maradt.

— A neológ zsidó országos kongresszus egybehívása tehát feltétlenül szükség szerű. Az orthodoxia is igyekezni fog autonómiáját kiépíteni és a magyar ortodoxizmusra fontos, hogy mindkét autonómia felrészüljön és kiépüljön. Mindkét szervezetnek sajátos feladatai vannak, de természetesen közös érdekek és kölcsönhatások is előadódhatnak. Amint mondván, nekünk is fűződnek érdekeink, a külső álló kongresszushoz, mivel fennállanak bizonyos érintkező-pontok, ahol az orthodoxia érdekei tangálhatók. Szilárd meggyőződésünk, hogy a neológia vezetői mindent mellőzni fognak, ami az orthodoxia jogait megrövidíthetné, nehogy ezzel újabb testvérhárcot idézzenek elő. Kis jóakarattal mindkét szervezet kiépítése a véleménykülönbözetek teljes kikap-

Stern és Társa

szücs- és szőrmeszalon
Budapest V., Dorottya u. 9. (félem.)

Bundák, sportbundák, capek, prémézések. Eredeti párizsi modellek. Rendelések, átalakítások, mérték szerint. Szombaton zárva.
Telefon: 82—3—51.

csolásával keresztülvihető, úgy hogy az ortodoxizmus javára egymás mellett párhuzamosan munkálkodhatnak. A mai idők amúgy sem alkalmasak differenciák előidézésére. Az ortodoxizmus ma oly nehéz helyzetben él, hogy legalább befelé a békét fenn kell tartani.

— Ezekből a magasabb, általános szempontokból örömmel üdvözlöm, hogy a neológ zsidóság az univerzális zsidó érdekek valódi felismerésével, valamint az orthodoxia változhatatlan különállásának tekintetbe vételével és külön autonómiájának elismerésével építi ki saját autonómiáját.

Vérvád Sándor király tragédiájával kapcsolatban

Eszéken Sándor, jugoszláv király megöletése hírére zsidóheccsek törték ki. A zavargásokat a rendőrség legpéldásabb módon elfojtatta. Ürügyül az izgatottak azt hozták fel, hogy a királygyilkos zsidó, mert circumciziót esett át. Ez tehát a szó-szoros értelmében — „vérvád” volt. A jugoszláv országos főrabbi kérésére hivatalosan megállapítást nyert, hogy szó sem lehet arról, mert a gyilkos: bolgár nemzetiségű és betegség következtében meg lett operálva, sohasem volt zsidó.

A külföldi zsidóság több reprezentáns szervezete egyébiránt részvétnyilatkozatokat küldött a jugoszláv zsidóságnak, nagy védelmezője elhunytá fölé.

A jesivák érdekében

Okt. 14-én Érsekújvárot tartotta közgyűlést a szlovenszkói Machziké Hajesivajs. Megjelentek többek között az érsekújvári, nyitrai, galantai, surányi, vágsellyei, nagysallói, somorjai főrabbi. Schreiber S. rabbi (Bratislava) stb. Tiegermann főrabbi (Érsekújvár) üdvözölte a jelenlevőket, majd Herzog Gyula elnök megnyitó szavai után az egyesület alelnöke Eckstein szeredi főrabbi nagyszabású beszámolójában vázolta az egyesület tevékenységének alapelveit. Kohn Rafael pénztári jelentése után Frey surányi főrabbi, valamint Kalisch Bernát (Galanta) köszönetet mondtak a vezetőségnek odaadó munkájáért. A propaganda

KOLLER Műszaki iroda
CSILLÁRGYÁR
villamos- és gázberendezések, fémáru-gyártás, villamos motorok és ventilátorok. Vétel, eladás, csere. Átalakítások.
Budapest VIII., Dobozi u. 16.
TELEFON 31-3-37.

életkérésére Fürst Leó csuzi főrabbi, valamint Bregnitz szenci főrabbi vetettek fel életrevaló eszméket. Felhangzott egy ipari és gazdasági iskola létesítésére szolgáló indítvány is, de úgy ezt, mint a többi javaslatokat a választmány elutasította. Igen szépen kiállított jelentést osztottak szét az egyesület tevékenységéről. A jelentésből kiemeljük, hogy az egyesület múlt évi költségvetése több mint 177.000 korona volt, a jesivák támogatására tisztán 107.000 korona jutott a felruházási akció is igen szép eredményt mutatott fel.

A zsidó hangzású név

Néhány héttel ezelőtt Sir John Simon, az angol külügyminiszterrel, biblikus neve után ítélve, azt állították a német újságok, hogy zsidó származású, amire a külügyminiszter, amint annak idején megirtuk, olyan értelemben nyilatkozott az angol sajtóban, hogy — bár nem tartja megszegényítőnek a zsidó származást — ősei között egyetlen zsidó nincsen. Ezzel kapcsolatban egy folyóirat a következő epizódot eleveníti fel:

M. Cohan, a világhírű ír színész vendégszereplésre hajózott Amerikába. Elsőrendű szállodában akart szobát bérelni. A szállodás azonban kijelentette, hogy nem szívesen lát vendégül zsidót. (Cohan tulajdonképpen ősi ír név, amely a Kohn névvel azonos.)

A nagy művész elmosolyodott.

— Ön valószínűség szerint engem zsidónak tart... Tévedett!... Nem baj! Én meg azt hittem, hogy Ön gentleman. Én is tévedtem... Tehát kvittek vagyunk!...

Cohan lenézően végigmérte a szállodást, sarkon fordult és elment.

A „Völkischer Beobachter”-ben olvassuk:

„Beaverbrook, a brit birodalom sajtólordja azt állítja magáról, hogy kanadai. Ez valótlan. Ő magyar származású zsidó és eredetileg Ralph D. Blumenfeldnek hívták.”

Gyermekcipők
SZÉKELY JENŐ cégnél IV.
Petőfi Sándor-u. 9.

3 szó csupán
SIRKÓ
LÖWY-nél
BUDÁN
II. Fő-u. 79. Telefon: 51-5-81
Alkalmi vételekből
legolcsóbb áron, II., Zárda-u.

Szerdahelyről Huszton és Szatmáron át Nagykárolyig

Illetékes dun.-stredai helyről írják a Zs. Ú.-nak: Mintegy másfél évvel ezelőtt jelent meg utóljára híradás az itteni hitközség eseményeiről és talán a külvilág már abban a hiszemben volt, hogy itt azóta minden a legnagyobb rendben van. Pedig nem egészen így van. Ugyanis a múlt évben három éves ciklusra megválasztott előljáróság nem tudta bevárni mandátumának lejártát, még ez év júniusában leköszönt és új választásokat rendelt el. Az előljáróság tehetetlennek bizonyult, sem politikai, sem pénzügyi téren a legcsekélyebb eredményt nem tudta felmutatni.

Az 1933. évi választás — azt lehet mondani — a béke jegyében folyt le, az egész hitközség egy egységes listával szavazott, mert nagy reményeket fűzött az akkor jelölt előljáróhoz, de különösen annak elnökéhez, kinek magasfokú intelligenciája és sokoldalú tehetsége garanciát jelentett a tartós béke megvalósítása tekintetében. Mikor annak idején ezen laphoz az eseményekről hírt adtunk és az új előljáróság megválasztásával kapcsolatban megállapítottuk, hogy „létrejött a béke Dunaszerdahelyen”, ugyanezen lap rákövetkező számában cikk jelent meg oly megjegyzéssel, hogy ezen megállapítás után hiányzik a „kérdőjel”. Igaz ugyan, hogy a cikkíró urat nagy pesszimizmának ismerjük, de akkor elítéltük őt emiatt, mert „al tiftach peh Pszoton”. Ma azonban be kell ismernünk, hogy igaza volt és joggal tette azt, mert ő jobban ismerte magát, mint mindannyian; a kérdés csak az, hogy mit gondolt akkor, amikor megválasztotta magát. Mindenesetre: az elnök úr belátta hibáit és levonta a konzekvenciát, ezzel jóvá tett mindent.

Az előljáróság leköszönése után megkezdődtek a két párt közti tárgyalások és a megegyezés alapján létrejött lista folyó hó 7-én impozáns többséggel került ki győztesen a választási harcból. Elnökül Hübsch Lipót lett megválasztva, békeszerető ember, ki előtt a hitközség ügyesbajos dolgai nem ismeretlenek. Jogosan remélhetjük, hogy sikerülni fog neki a hitközségben tartós békét teremteni és ennek megakadályozóitól magát függetleníteni. Alelnökök: Fry Miksa és ifj. Weisz József, pénztárosok: Neuhäuser Lázár és ifj. Weisz Hemann, ellenőr: Weisz Sándor, templomelőjárók: Weiner Mór és Engel Ármán, iskolaszéki elnök: Büschitz Lázár, tanácsstagok: Büschitz József, Porgesz Ábrahám, Breuer Jakab,

Wosner Mihály, Wetzler Péter és Grünwald Adolf. — Említést érdemel még, hogy az egyezkedési tárgyalások mozgatója és a két párt közti állandó közvetítő a népszerűségéről ismert Horovitz Ármán volt, ki a neki elismerésül mindkét párt részéről felajánlott templomelőjárói tisztséget csupa szerénységből nem vállalta, de a béke érdekében szolgálatait továbbra is biztosította.

Zboron kezdődik, Huszton, Szatmáron át folytatódik és Nagykárolynál végződik az a hitközségi hadászati terület, amit joggal *Machlajko*-terepnek lehet nevezni. Nem rekriminálunk az alanti sorokban, nem ítélkezünk, csak *regisztrálunk*, természetesen nem nagy elragadtatással, hiszen titokban a *s'chivo* is sír (*banisztórim tivke*) és a latin közmondás oly kifejezően mondja: „Könnyei vannak a dolgoknak”. Akár-hogy nézzük a dolgot, egy biztos: mind egyik párt az ellenpárt tekintetében meg fogja állapítani, hogy a helyzetre alkalmazható a próféta szó: „*even mikir tis'ok* — a hitközségi termék falainak kövei feljajdulnak”, „*v'kofisz méecz jaanenü* — és a verekedők botja megadja rá a visszhangot.” Kialtsanak is a tények, hadd hallja meg a Mindenható és küldje el a békének szellemét, Ő, akiről az van mondván, hogy békeséget szerez az ő magasságaiban.

A Bártfához közeli Zboró községében Erev Szükajsz-kor megjelent a rituális fürdőben egy hatósági bizottság és lezárta azt közegészségi szempontból. A bizottság előírásainak megvalósítása körülbelül 20 ezer koronába kerülne, amire a hitközségnek nincs fedezete. — Erősen tartja magát a hír, hogy a választáson alul maradt frakció egyik tagja denunciatla a hatóságnál a mikvót. Nemrég választott bíróság határozott a vitás ügyekben, de amint látszik, a felizgatott kedélyek csak nem csillapodtak le s ilyen sajnálatos esetet produkáltak.

Nagyszöllösön peszach előtt elhunyt a dájon, amint ezt a „Zs. Ú.” jelentette. Az állás betöltésére vonatkozóan, a hitközségben 3 párt alakult. Az egyik frakció, az úgynevezett króle-i chósídiok most gondoltak egyet és formális akceptálól levelet küldtek jelöltjüknek. Most természetesen az a kérdés, hogy a többi párt elfogadja-e ezt a „befejezett ténynek” tervezett akciót, vagy pedig egy új machlajko lavináját indítja el?

Szatmár! Optimista körökben az volt a vélemény, hogy az új főrabbi beiktatá-

sával teljesen megszűnik a viszálykodás és bekövetkezik a hön óhajtott megértés. Ez a feltevés azonban, sajnos, csak jámbor óhajnak bizonyult, mert a kedélyek továbbra is izgatottak s a látszólagos harmónia a legcsekélyebb okra felborul. Ez történt Szimchasz Tajrókor is. De azért az elmúlt utolsó 2 nap ünnepről az elragadtatás hangján lehet írni. Teitelbaum főrabbihoz, a vele való ünneplés céljából, mintegy ezer vendég érkezett közelről és távolról (Makórol és Csabárol külön autóbusszal szállították a hívőket). A hívek és a tisztelők serege a legmélyebb áhítattal és lelki gyönyörrel vett részt a „Reb Jajlis” által irányított avajdó-ban. A besz-hamidrosban az ünnepi ima alatt a bensőség egészen csodás volt, a dél-előtti ima mindkét napon csaknem estig eltartott. Szimchasz Tajró estjén az ima 11 órakor kezdődött s már nem sok hilla volt a hajnalhasadtáéhoz, amikor az esti kidüs-re sor került. Szimchasz Tajró délen hivatalosan felkérték a főrabbit, hogy jelenjen meg a templomban, ahol Chaszsan Tajró lesz. El is ment, abszolválta az alijót, de azután a templomban viszály támadt arról, hogy a főrabbi után a hitközségi elnök legyen-e Chószon B'risisz, némelyek azt mondták, hogy ez az alijó az első dájont illeti. A viszály, sajnos, tettlegességgé fajult, a rendőrség avatkozott bele és az eredmény az volt, hogy — egy harmadikat tiszteltek meg az alijó-val. A hitközségi vezetőség most azon fáradozik, hogy a szomorú incidens részletei ne kerüljenek kitergetésre, egy világi törvényszék tárgyalása keretében. De azért különös az, ami Szatmáron történt: „Dü-parciffin”, jellemző kétarcúság: a besz-hamidrosban a leggyönyörűbb összeforrottság az áhitat jegyében, a templomban egy régen lappangó és ürügyből kipattant elkeseredett viszály...

Huszton a rabbi-ellenpárt nem tágit, hívei arra kötelezték magukat, hogy nem használják a hitközségi s'chitót, hogy ezzel is egyengessék a kiválás útját.

Nagykároly. A helyzet itt olyan, mint a világháború alatt az orosz-galiciai határon egy-egy városban: nem lehetett tudni, kié tulajdonképpen az illető város? Jóllehet: Horowitz főrabbi, a sz'pinkei rebbe veje a városban lakik és a rabbiszéket elfoglalta, de azért, hogy ki a minisztérium által elismert főrabbi, ő, vagy pedig a królei chaszidim által megválasztott berbesti rabbi: az rövid időközönként változik; aszerint, hogy pillanatnyilag melyik pártból megalakult „hitközségi vezetőség” kerekedik felül.

Németországból

Az amerikai újságíró William Hearst, Hitlernek vendége volt a legutóbbi nürnbergi pártnapon és most benyomásairól cikket közöl a lapjaiban. Azt mondja többek között:

— Nem hiszem, hogy a gondolkodó németek a német zsidók lealázó bánásmódját kívánatosnak tartják. Nem hiszem, hogy ez a politika erőt ad majd a Hitler-uralomnak. Ez a zsidó politika Németország számára inkább gyengeség, mint erő. A világ zsidóságának Németország ellen indított gazdasági bojkottja kellene, hogy Németországot észretérítse. Semmiféle komoly okot nem látok a németek zsidók elleni gyűlöletére. Nagyon sok zsidó: Németországnak leghűségesebb és legkiválóbb polgára volt. Én azt hiszem, hogy ezt a zsidóellenes politikát nemsokára abba kell hagyni.

Az amerikai újságíró e fejtegetése úgy hangzik, mintha Hitler környezetéből hallotta volna, hogy az eddigi zsidópolitikával felhagynak. A valóság azonban nagyon is ellent mond annak.

Az ITA (Zsidó Távirati Ügynökség) jelentése szerint légi támadás eseteire előkészített bombabiztos helyiségekbe a zsidóknak nem akarnak adni helyet. Ugyanezt a hihetetlen barbárságot mutatja az a közlemény, amelynek értelmében egy esetleges háború kitörésekor némely körök ötvenezer zsidó katonára számítanak. Ezekből egy külön formációt alkotnának, amely alakulatnak, amint mondják alkalmat adnának bátorsága kimutatására, ami azt jelenti, hogy ágyútölteléknek óhajtanak felhasználni. (Ugy amint egykor a háború folyamán az átkos emlékü orosz főhadvezér Nikolaj nagyherceg tette: az ellenséges front felé hajtotta egy-egy város zsidóságát, célpontul az ágyuknak. De hol van már Nikolaj nagyherceg?)

Két orthodox hitközség keres rabbit Németországban, a danzigi orthodox templom fölvenne egy Ráv-ot, akinek elsőrangú referenciái vannak a kiképzését illetően, továbbá arról, hogy már legalább tíz esztendeig működött önállóan, mint rabbi és a német nyelvet bírja — A hamburgi hitközség dr. Spitzer Sámuel elhunyt főabbija helyét be akarja tölteni. A személyt illetően az a követelményük: „Bewerber streng gesetzentreuer Richtung mit akademischer Bil-

dung”. Az akadémiai műveltség alatt doktori címet értenek, ami annál különösebb, mert annakidején, dr. Spitzer Sámuel főabbisága ellen azzal érveltek többben Hamburgban, hogy elődje Hirsch sem volt doktor. (Hirsch előbb Óbudán működött, azután prágai főrabbi lett és onnan választották meg hamburgi főabbinak.)

A német orthodoxia egy érdekes egyénisége illette meg hetvenedik születésnapját: Dr. Eduard Biberfeld, aki egy berlini templomban végzi a rabbi teendőket, kiváló talmudista és hogy a Tórát ne használja fel „ásásra való kapává” (kardajm lachpajr boh), hogy ne a Tóra legyen megélhetése, orvosi oklevelet szerzett és kenyerét mint orvos keresi, csak mellékesen működik, mint tiszteletbeli rabbi.

A Szentföldi helyzet

Már megírtuk, hogy a palesztinai zsidóság körében komoly aggodalmat kelt a mandatórius hatalomnak egy törvényhozó testület létesítése iránti terve. Ez a testület (*Legislative-Council*), a lakosság számaránya szerint lenne összeállítva, aminek következménye természetesen az volna, hogy az arabok túlsúlyban lennének. Igaz ugyan, hogy a testület határozatai érvénytelenek, ha a főkormányzó nem erősíti meg azokat és mivel az angol kormány ezideig még mindig úgy fogja fel feladatát, hogy a zsidóság letelepedését lehetővé tegye, nem kell félni a zsidó bevándorlás betiltásától. Mindezek ellenére ez a *Council* az ő határozataival kellemtelen volna Európa közvéleménye felé és lázító az arabság felé. Londonban nagygyűlés volt ebben az ügyben, amelyen az egyik szónok *Brodetsky* professzor tiltakozott a terv ellen és túrheterlennek jelentette ki, hogy a zsidóságot az egyetlen bevándorlási területen nemzetiségi kisebbséggé akarják leszorítani. Vádak hangoztak el, az angol politika ellen. Azt mondták: Anglia nem tesz eleget mandátumbeli kötelezettségeinek, mert a zsidó vállalkozást nem segíti elő,

SCHÜCK INTERNÁTUS
Budapest, VII., Kertész-u. 32.
Tökéletes ellátás, oktatás,
felére mérsékelt díjak.

hanem ellenkezőleg megakadályozza munkakerék elvonásával. Palesztinának felvirágzása bevándorlásból fakadt és így a bevándorlás megakadályozása egyértelmű az országépítés lehetetlenné tételével. Az angol kormánynak módjában volna komoly békét teremteni az arabok és a zsidók között. Követelték Transzjordánia megnyitását a bevándorlás számára.

Az egyik szakértő számítása szerint a zsidók az utolsó év végéig körülbelül 10 millió fontot investáltak Palesztinába házakba, ültetvényekbe, mezőgazdasági vállalatokba és különféle ipari célokra. Mivelhogy a kormány másfél millió fontot közmunkákra akar szánni, a jövőre még nagyobb lesz a munkáshiány.

A jeruzsálemi községi választások eredményeként az új városi tanácsnak 6 zsidó és 6 arab tagja lesz. A városi tanács zsidó tagjai a napokban tartották meg frakcionális alakuló gyűlésüket. Ezen az értekezleten a tanácsokon kívül résztvettek a palesztinai jsiiv vezető szervezeteik reprezentánsai is. A választási eredmények alapján elhatározták, hogy zsidó polgármester kinevezését fogják követelni Jeruzsálem számára. Mint ismeretes a közigazgatási törvény értelmében a polgármestert nem választják, hanem a választott tanácsosok közül a kormány nevezi azt ki a választási eredmények figyelembevételével.

A zsidó tanácsstagok azzal indokolják eme követelésüket, hogy a zsidó szavazatok az összszavazatok ötven százalékát tették ki a legutóbbi választáson, míg az arab szavazatok megosztottak a szembenálló két arab tábor között. A pártviszonyok úgy alakultak, hogy az arab tanácsosok közül többen fognak csatlakozni ehhez a kívánsághoz, vagyis a zsidó tanácsosokkal fognak szavazni a polgármester kérdésében.

Az egész Jsiiv lázas érdeklődéssel néz a további fejlemények elébe. Egyes zsidó körök optimisztikusan ítélik meg a kilátásokat, mások viszont azt tartják, hogy a választási eredmény és a kiegyensúlyozott paritás magábanvéve is jelentős haladás a városi tanácsban uralkodó eddigi viszonyokhoz képest és a zsidó tanácsstagok követelése inkább demonstratív jelleggel bír, miután dr. Khaldi személyében, aki arab részről a legösszibibb polgármesterjelölt a zsidók is garanciát látnak.

Dr. Fürst Aladár: Mádi zsidók között

Ritka esztendőben esik a hegyaljai szüret olyan korán, hogy a *chag hoószif* valóban a szőlőbetakarításnak is ünnepévé válik. Ezidén úgy volt, hogy az ottani zsidóság szinte egészében a hosszan elnyúló, lankás szőlőhegyekben töltötte a *szikkajsi* felülnepet; ott szüretelte a csodás nedűt, mely ezúttal a szokottnál is édesebb, zamatosabb, erősebb. Sajnos, nem „*is táchasz gafnáj*”, mert a nagykiterjedésű szőlőtáblákat, melyeknek külön-külön nevét minden utcagyerek ismeri, az ország első magnás családai birtokolják, köztük csak csekélyebb számban a zsidó uraság vagy kisbirtokos. De azért Mádon, ahol a levegőt betölti az erjedő must csípős szaga, minden ember csak a borból beszél, érdeklődik a szüret eredménye iránt, hisz egyik-másik család már száznál több éve ugyanannak a cégnek vagy uraságnak ügynöke, bevásárlója: a megbízhatóságnak, üzleti hűségnek valóban megkapó jele. Mégis első pillanatban szembeszökik, hogy szegény az eklézsia: Mád, mely több mint 200 tagjával egykor a Hegyalja zsidó centruma volt, számban lefogyott, vagyonban leromlott. Utchahozat csupán szegényes kis szatócsboltot látni, azt is keveset. De az szombat mind zárva van; kávéház, zsidó kocsmá, mozi nincs a helységben.

Kereselem a templomot. A Rákóczi-főútból siktatór vezet feléje: romok, omladékok, szétszórta kövek szegélyezik, egykori tanházak, virágzó intézmények szomorú emlékei. Fenn a dombon, messziről láthatóan, magányos méltóságban emelkedik hazánk egyik legrégebbi zsinagógája. *תקצ"ח* (1798.) a „*prat*” a bejárat fölött; külseje még e kor barokkvonalvezetését mutatja, úgy-szintén az előcsarnok kőmosdója: belül azonban a monumentálisan kiképzett *oraj* *hakaides*, valamint a négy hatalmas márványoszlop környezte almemor vasrácsozata érdekes galambdíszével

KELENGYE HIMZŐDE
Azzur, pliszé, előnyomda
Sablon készítés

Adler K., VII. Károly krt. 9. udvarban.

WEISZ MÓR Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben

Orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. --- Telefonon 4-23-65.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

1814-ben készült és az óbudai templomra emlékeztet, nemes empire formáival. Reggel gyér a minjon, a *parnószó* gondjai távpartartják a javát, szombaton azonban megtehetnek a padok, melyek — mint az olasz templomokban — csak egy sort alkotnak köröskörül a fal mellett. Meleg, melódikus a *chán* éneke, szombatoló szívvel résztvesz benne a megtört aggastyán éppúgy mint az örvendetesen nagy számban jelenlevő ifjúság. Tisztára mosott, öltözött kis chéder gyerekek és bócherkák friss hangja tölti be a templomot. Mélytűzű szemükből, gyönyörű arcukból, melyet büszkén árnyékol be a hosszú *péesz* két íve, okosság, méla elmélyedés, szerénység, mégis józan életkedv sugárzik. A templomhajó belső üres tere az ő birodalmuk, ott járkálnak, játszanak, ők otthonosnak érzik magukat l'ten házában. Hiába a templom mízrachi-oldalán közvetlen a rabbi széke fölött egy művésziesen kiképzett ovális keretben kiemelkedő köbötükkel a *Zajhar* ismert intélme, melyet a *Mógen Avróhom* is idéz, hogy aki a templomban fecseg, szegényt hoz a Teremtőjére és részesévé nem válik Izrael dícsőségének, — a kedélyes „*smüszolást*” nem lehetett megszüntetni: Sem Mádon, sem másutt.

Tóraolvasás közben a zsinagógát körülvevő verőfényes, pázsitos templomudvarban sűtkérezik, sétál, heverész a „*praszte*” közönség; a *chószid*-frakció ellenben a szomszédos rabbiak mellett bészhamidrosban végzi hangosabb, hangulatosabb ájtatoskodását. Ebéd után ismét odagyűl a nép: a főrabbi hetenként szokásos drósója ugyan ma még elmarad, de a süir, a tanulás nem szünetel. A mellettük levő helyiség, a bóchürök szobája, szintén hangos a *pilpül*-től. Csak az alkonyati óra szent misztikumában hallgat el az ész szava: a hívők a rabbi szájából mint a csemegét fogadják a Szentírás érzékfölkötti, kabbalisztikus magyarázatát és rajongó ének, tánc veri fel a boldogság szűk, szerény tanyáját. A falon észreveszem a két év előtt elhunyt mádi gaon z. c. l. emlékére rendezett sas-zsijum résztvevőinek névsorát: egyszerű mádi bál-

bószok mellett a jeruzsálemi, a frankfurti, miskolci és más főrabbi neve, kik a tamúzi bójt előestéjén messze távolból idegyülekeznek víg lakomára, kegyeletes megemlékezésre, évi „tananyag” kiosztására. Cserépfődeles *ajhel*-ja a többi *נאוןי מאד* sírhelyei mellett idelátszik a szembenfekvő domboldalról.

A templom közvetlen közelében a falu legcsinosabb, legtisztább épülete: a m. kir. állami elemi iskola. Korán reggel hatalmas gyermekereg, lehetnek vagy 600-an, vonul ki belőle a különféle egyházak templomai felé. Október 6. van, nemzeti ünnep, az iskolai ünnepélyt megelőzi a felekezeti í'tentisztelet. A zsidó kisedé csapatot, alig negyvenet, szinte mind péeszos chéder-legényke, derék zsidó tanítójuk vezet a templomba. Tanítás ellenben ma nincs az iskolában, más szombaton sincs. A mádi elemi tudtommal az egyetlen az országban, melyben szombaton és vasárnap szünetel a tanítás. Tán az egykori, több évtizede megszünt zsidó iskolának tradíciója él tovább, tán a szabadelvűen belátó iskola vezetőségé az érdem, hogy itt legszebb egyetértésben, békében megtér egymással a külsejében is eltérő tanulóhad, melynek pedig alig 8 százalékat teszi a zsidó. Miért nem tudják befolyásosabb hitközségek mást is keresztülvinni ezt a törvényben megengedett week-endet? Miért kell különben sokkal népesebb, jobbmódú hitközségeknek a Hegyalján máshol minden felekezeti iskola nélkül szűkölködniök? Közel száz állásnélküli zsidó tanító jár az országban, akad köztük bizonyára lelkes zsidó értelmű, konzervatív meggyőződésű, orthodox életű is; vagy ha nem: *képezzünk ki ilyeneket!* Bizonyos, — és azt ma már senki sem tagadja, — hogy a jól vezetett vallásos iskola csak segítője, munka- és fegyvertársa lehet a zsidó tanháznak, a bészhamidrosnak.

GELB HERMANN

hat. eng. villanyszerelési vállalata
Budapest, IV., Károly körut. 6.
Modern üzlet- és kirakatvilágítást, mindenféle villamos berendezést és javítást szakszerűen készít.

Modern szépségápolás

Pollák Sarolta

Díjtalan tanácsadás. (Kérjen prospektust)

Végleges villanys szórte-

nítés, szemölcsirtás, kvarc,

kozmetikai intézete, Andrassy-ut 32. l. em. „MIRACLE” szórte-

lenítő, „MIRACLE” szépségápolószerek. 25 éves működés.

A chaszidizmus költészetéből . . .

... Reb Sévach nagy csodatevő hírében állt egész Lengyelországban, Ezrével tödültek hozzá a betegek, a szegények, a bénák, s az öreg caddiknak mindegyik részére volt orvoszere és ki tudná: hány és hány szegény, nyomortult embert mentett meg az éhhaláltól. Háza tárva-nyitva állott a szükölködők előtt s maga akár-hányszor hozzá se nyúlt az ételhez, csak hogy annál több jusson a sok éhezőknek. . . . Eizik egy falusi kocsmáros volt, az egyetlen, Kiele környékén, aki kikelt a chászidok rajongása ellen, Sokat horgyongott külső országokban, amíg ezer hiú próbálkozás után hazavergődött falujába, hogy szerencsét próbáljon. A sok kételkedő szó bentdolgozott a „fsvilágosult” Eizik lelkében és nevette a sok hívő embert, akik gyalogszerrel is nekivágtak a havas mezőknek, csak hogy Reb Sévach színe elé járulhassanak.

Az öreg caddik is hallotta, milyen élesen támadja a falusi kocsmáros, sok látogatója miatt. De csak mosolygott rajta.

— Én szegény, egyszerű lélek vagyok — mondotta — nem tudok csodát tenni, de odafent a mennyi törvény előtt tán meghallgatják egy ember imádságát, aki ment akar maradni minden büntől. . . Majd eljön még az idő, hogy hisznek a kételkedők, nem én bennem, mert én senki sem vagyok, hanem Benne, minden földi lény egyetlen Urában és Parancsolójában. . .

És ez az idő el is jött. Nagy inség szakadt az országra, A retentő szárazság lábán ejtette el az egész gabonát, vész pusztított az állatok között, a gyümölcsfák virágait lerágták a sok ártó hernyó, gazda, kereskedő tönkrement, a pénz hihetetlenül megrágták s Eizik is aggódva tűnődött el, miből fogja a földesúrnak a hértletet megfizetni. Mert tetajébe minden szerencsétlenségnek, egy adósa, aki jókora pénzzel tartozott neki, egy szerencsétlen spekuláció miatt tönkrement s Eizik, aki kétségbeesve akart pénzt felhajtani, elkeseredve látta, hogy mindenki ridegen fogadja, hasztalan köti le háza berendezését, minden holmiját, motyóját, senki sem akar hitelezni neki. Pedig a fizetés napja veszedelmesen közeledett s Eizik már reszkette gondolt arra, hogy ha nem

tud fizetni, földesura kikérgeti az ország-útra és soha-soha talpra nem tud állni. . . .
Egy éjszaka, amikor nyugtalanul forgolódott ágyában s hasztalan kereste az álmot, feleség: odaszólt hozzá:

— Tudom, Eizik, mi a bajod; a fizetés aggaszt. Pedig nincs mit haboznunk. Még két hét s ha nem kapunk pénzt, koldúsbótra jutunk.

Eizik mélyen sóhajtott.
—Nincs segítség! — mormolta kétségbeesetten.

— Meg kell tenned, Eizik. . . Ez az utolsó próbálkozás.

— Mire gondolsz?

— El kell menned Reb Sévachhoz.

— A caddikhoz? Soha!

— Miért? Józsvú, jámbor ember, tán megsegít. . .

— De hiszen egyre ingereltem elene az embereket! És bizonyára nem felejtette el a sok megbántást. . . S tudna-e rajtam egyáltalán segíteni? Ami pénze volt, azt mondják, szétosztotta a szegényei között s az ő szavára nem ad a földesúr. . . S még egyszer mondom, nem hiszek a csodatételében. Pedig, ha igaz volna az, amit mesélnek róla, soha rossz szó nem hagyná el a számat s három napig étlen-szomjan böjtölnék az Isten házában. . .

Szó szót követett s az asszony addig nem nyugodott, amíg Eizik rá nem szánta magát a nagy útra. Felkereste Reb Sévacht.

A caddik szó nélkül fogadta. Finom mosoly ült ajkán, míg Eizik panaszát, kérését előadta. Egy szó szemrehányást sem tett neki. Mikor a kocsmáros eltávozott, búcsúzóul egy levelet adott neki:

— Fogd ezt a levelet, s add át a föl-

KASZIRER

orvosi műszerész orthopédgép készítő
Budapest, VIII., Rákóczi-tér 9 szám.
Telefon: 33-8-34.

Ludtálpbetétek

6 pengőtől 12 pengőig
gipszmodell szerint

Közalkalmazottaknak 10% engedmény.

Divatos, izléses **paróká**k hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

desuradnak! Majd minden rendbe jön!

Eizik megköszönte a rabbi jószágát. Amíg a levelet megtapogatta, a caddik mélyen a szemébe nézett:

— Még egyszer mondom: Hígyj az Ő nevében. Aki kételkedik kárt vall. . .

Eizik eltávozott. Felült az utcán várakozó kocsjára és elhajtatott.

De a kétely kínozza. Mi lehet a levélben? Pénz? Olyan laposnak látszik. Csak nem fog beállítani a földesúrhoz üresen. Egy úr nem ismeri a tréfát, ki fogja kergetni s még kacag is együgyűségén. Mit tegyen. Ki kell bontania a levelet. De azután eszébe jutott Reb Sévach búcsúszava: „Hígyj az Ő nevében!” Szeretne hinni, de olyan nehéz. És hátha Reb Sévach csúfot akart űzni vele? . . . Hiszen volna is rá oka; mennyit áskálódott ellene! S végül a rabbi is ember; az ő szívében is lakozhatik emberi gyöngeség s nem felejtí el, ha valaki rosszat tett vele! . . . Így tűnődött veritékes izgalomban a szerencsétlen ember. Végül rászánta magát: feltépte a levelet. A levél üres volt. Vagyis, hogy egy üres cédula volt benne, semmi egyéb. Eizik keserűen felkacagott:

— Igazam volt. . . Nem tudott felejtetni, nem tudott megbocsátani. . . Mégis jó volt, hogy éltem a gyanúperrel. Ha feleségem megtudja, majd ő is megváltoztatja a véleményét. . . Az ember sohase hallgasson az asszonyi szóbeszédre! . .

A kocsmá ajtajánál felesége szívszorogva várta.

— Voltál a rebbenél? Jártál a földesúrnál?

Eizik keserűen fakadt ki:
— Ostoba asszony! Miért küldtél el a caddikhoz? Rútul rászédett!

— Ne szidd azt a jámbort, Eizik.

— Nem szídom, csak megmondom az igazat! Azt ígérte, levelet ad velem s majd rendbe jövök, kifizethetem az adósságomat. A levél üres volt. Ennyit ér a hited, a bizalmad!

Az asszony nyugtalanul kérdezte:
— S nem mondott egy szót sem búcsúzóra?

— De, igen. Azt mondta, hogy aki kételkedik, az kárt vall!

— Eizik, Eizik, örült voltál! — lelken-dezte az asszony. — Miért kételkedel, miért nem hiszel? Most hagyj magamra: én megyek be a caddikhoz s én kérem

meg, bocsásson meg neked, segítsen rajtunk!

Eizik fejét csóválta és egy szót sem szólt. Furdalta a lelkiismeret. Ráhagyta az asszonyra, cselkedjék belátása szerint. . .

A még izzadt lovakat megint befogták a kocsiába és lóhalálában vágattak a város felé. . .

A caddik házába az asszony ment be. Eizik kint maradt.

— Mi járathat vagy jóasszony? — szólt Reb Sévach.

A kocsmárosné kétségbeesve tördelte a kezét:

— Irgalmazz, caddik! Az uram Eizik elvesztette az esztét. . . Nem fogadta meg a tanácsodat, nem hitt neked. . . De én hiszek. Tudom, hogy jó, tiszta szívű ember vagy. . . Segíts még csak egyszer. Rajtam. . . Ne engedd, hogy kikergessenek a házunkból. . .

Reb Sévach most sem szólt egy szót sem. Odament asztalához s egy levelet adott át az asszonynak.

— Menj el leányom, majd minden rendbe jön.

Az asszony boldog újjongással csókolta meg a caddik ruhája szegélyét.

— Kint Eizik türelmetlenül várt.

— Mit mondott a caddik?

— Ezt a levelet adta.

— Adsa ide, hadd lássam!

— De föl ne bontsd, Eizik! Boldogságunkra kérlek, ne nyúlj hozzá!

— Megígérem.

Eizik megtapogatta a levelet, aztán gúnyosan megszólalt:

— Érzem, nincs benne semmi.

— Eizik emlékezzél rá mit mondott a caddik.

— Jó jó, nem szólok semmit. De ha a földesúr kihajít a házból, te légy az oka!

— Add ide a levelet!

Az asszony elvette tőle az írást és táskájába tette. Az egész úton nem szóltak egy szót sem egymáshoz. A férfi törpöngött, kételkedett, az asszony hitt. . .

A földesúr a verandán pipázott, amikor Eizikék beállítottak hozzá.

— Jó, hogy hozod a pénzt, zsidó. Éppen itt az ideje. Az este sok pénzt vesztettam kártyán. Ki kell fizetnem az adósságomat. Add csak ide!

Az asszony reszkető kézzel vette elő a levelet.

— Ejnye, de úriasan csináljátok! — szólt az úr. Megspórolhattátok volna a kopertát.

Aztán odaszólt nekik:
— Kétszáz rubel, ugy-e?

Egyik sem felelt, csak reszkette várták, mit hoz a következő perc.

A földesúr felbontotta a levelet. Húsz darab tíz rubeles papír hullott ki belőle.

— Rendben van! — szólt a földesúr

— Elmehtettek. De n'ni, az asszony- el-áult! Hé, legények, öntsetek egy kis vizet a kápire, hogy magához térjen! . . . Ezek a zsidó asszonyok mindjárt rosszul lesznek ha pénzt kell fizetniük.

Másnap Eizik bünbánó arccal állított be a caddikhoz:

— Bűnös voltam, h'tvány voltam. Nem érdemeltem meg, hogy jót tegy vel-m!

— Nem érted tennem, Eizik, hanem feleségedért, aki jámbor, hívó asszony. . .

Ne köszönj nekem semmit sem! Hanem most menj el Isten házába és teljesítsd fogadalmadat. Böjtölj.

— Ezt is tudod? — szólt elálmélkodva Eizik. — Hiszen feleségem egy szóval sem említette neked. . .

— Ezt is tudom — szólt mosolygva a caddik — s tudom azt is, hogy máttól fogva hinni fogsz Benne, aki csodát tett azért, hogy egy hitlent magához térítsen. Mennyire szereti az Ur a jámborokat, ha még az érdemteleneket is felemel.

Zsidók helyzete Keleten és Távol-keleten

A török belügyminiszter közlése szerint júliusban és augusztusban 1800 kivándorló zsidó váltotta ki útlevelét. A nagy kivándorlás a legjobb bizonyítéka annak az elnyomásnak, amelyben a törökországi zsidóknak a türelmetlen török nacionalizmus miatt részük van. — A török zsidók vallási elsorvadására jellemző a hír, hogy Konstantinápolyban megjelent egy héber imakönyv, de latin betűkkel átirva. Ez azt jelenti, hogy a zsidók egy része már nem ismeri a héber betűt és így kénytelen latin betűs imakönyvből lemorzsolni gépiesen az imákat. (A találmány nem új, mert pesti neológ körökben már rég szokásos a kaddist magyar nyelvű lapról leolvasni.)

Szmirna (Törökország) városában a hatóságok elkoboztak több mint száz zsidó házat, amelyeknek a gazdája kivándorolni kényszerült, mert a legújabb törvény szerint idegen állampolgárok

minden ipari tevékenységtől el vannak tiltva.

Kaukázusban, amely most Szovjet-országhoz tartozik, 22 ezer hegyi zsidó lakik, akik úgy élnek, mint az ottlakó többi törzsek, állattenyésztéssel, földműveléssel foglalkoznak, állandóan felfegyverkezve járnak, de a zsidó vallási tradíciókat megtartják. Nyelvük egy különös dialektus, amelynek „Tat” a neve. Most ezen nyelven kiadnak egy folyóiratot, hogy ápolja az egymás közötti szolidaritást.

A japánok által elfoglalt Mandzsuriában (jelenlegi neve: Manschukuo) sok a bolsevisták elől menekült fehér gárdista, akik hajlandók a japánok oldalán harcolni a bolsevista uralom alatt levő hazájuk ellen és akik az ott tartózkodó kevés számú zsidó ellen nagy antiszemita propagandát kezdtek. A Shanghaiban megjelenő angol zsidó lap „Israels Messenger” (Izrael küldöttje) kiadója: Benjamin Ezra tisztelgett ebben az ügyben a japán külügyminiszternél és elpanaszolta a lelkiismeretlen igazgatást. A japán külügyminiszter megígérte, hogy eljár a mandzsur kormányánál az üzelmek betiltása dolgában.

A 75 éves Dreyfuss

Párizsi lapok írják, hogy Dreyfuss Alfréd ezredes, aki körül 40 évvel ezelőtt olyan viharok tomboltak, mert hazaárulással vádolták és el is ítélték, 75 éves lett. Dreyfuss annakidején való elítéléséért azért kellett a reakciós pártoknak, hogy ezzel megbuktassák a köztársaságot, amennyiben rámutathatnak arra, hogy a republika nem vigyáz Franciaország biztonságára, mert ime a vezérkarba betolakodott zsidó minden titkot elárulhatott, már pedig Franciaországon ezzel az érvvel mindenkor rendkívül könnyen lehetett a lelkeket felizgatni. El is ítélték ártatlanul Dreyfussot és az óceán egyik gyilkos levegőjű szigetére Ördögzigetire száműzték. Csak öt éves küzdelme után sikerült kinyomozni az igazi árulót, egy Eszterházy nevű kétes egyén személyében és akkor sikerült őt rehabilitálni.

IGAZ ZSIDÓÉRZÉSŰ ASSZONY

MICVO

GYERTYÁT GYUJT!

Használjon „Micvo” gyertyát és mécses, kitűnő minőségű, nem füstöl, nem csepeg, szép fényvel ég és olcsó

2% a Tomché Jesivosz egyesületnek.
Templomba „MICVO” gyertya való!
Jahrzeitra „Micvo” mécses!

Gyártja:

**Joliol mécs-,
gyertya- és
szappanüzem
Budapest**

A segélyezett Tóranululás az elhunyt lelkiüdvét szolgálja!

Szimchasz Tajró jesivanap Budapesten

Kazinczy-u. főtemplom: Óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtan. 30, Mayer Miksa 18, Klein Márkus, Spitz Lipót 10—10, Sussmann Viktor rabbi, Reitmann Manó, Schlesinger József, Schlesinger Adolf, Deutsch Géza, Schönberger Fülöp, Süßmann Adolf 5—5, Singer József 3, Rosenberg N. Lipschütz Samu, Spiller Ernő, Mannheim Miksa, Eppler Izidor, Skrek Gyula, Rosenberg Dezső, Sréter Dezső, Schönfeld N., Zacher Ignác, Weisz Dezső, Izsák, Ungár Henrik, Goldstein Antal 2—2, Mózes Árpád, Widder N., Mayer Lipót, Lebovits Lipót, Perl Sándor, Freund Jakob, Skrek Lipót, Schwartz Zsigmond, Widder Manó, Hammermann, Ullmann Samu, Blumenthal Andor, Berger Sámuel, Blau Hermann fia, Goldstein Aladár, Bernát Sámuel, Halpert Ármán, Schwartz, Weisz Dezső fia, Berkovits Samu, Steiner Ármán, Steiner Jakob, Dr. Deutsch Emil 1—1, Ábrahámsohn Dávid, Sréter Dezső fia, Káldor Albert Zupfer vendége 50—50 fillér, Friedmann Alfréd, Schlangar Imre 6—6, Schlesinger Tibor, Ungár Sándor, Ungár Adolf, Salamonovits 3—3, Schlesinger László, Schlesinger Herman, Dr. Sebestyén Antal, Friedmann Dezső, Dr. Friedmann Vilmos 2—2, Schlesinger Albert, Schlesinger Miksa, Bruck Sándor, Bruck László, Korein Emil, Schmidl 1—1. **Összesen: P 199.**

Orczy-templom (Sasz-chevra): Klein Dávid, Schönberger Fülöp 10-10, Strauszmann Dániel 6, Barna Ignátz, Eisler Lajos, Friedmann László, Herzfeld Hermann, Heiden Leó, Herzog Vilmos, Kohn Manó, Kövesi Ignátz, Rosenbaum Miklós, Roth Henrik, Schlesinger S. Jakob, Friedbert Károly 5—5, Altschüler Eisig, Kornhauser S., Klein Ármán 3—3, Abel-sz Miksa, Abelesz Gábor, Adler Jakob, Aush Vilmos, Izsák Miklós, Rosenbaum Jakob, Lipschütz Samu, Schlesinger Mór, Wortmann 2—2, Domán Mór, Eisler Miksa, Frank József, Frank Bernát, Frommer Dávid, Gelci Manó, Kratz Juda, Katzburg Salamon, Klein Adolf, Rosenberg Mór, Sussmann Dezső, Csillag Ignátz, Müller Nándor, Moskovits Lajos, Neugewürtz Lipót, Strasszer Ignátz, Weisz Sándor, Schmelz Dávid, Honig Ödön, Winkler Zsigmond, Jakobovits Ignátz, Spiller Aladár 1—1, Deutsch Izráel, Safir Ábrahám, Popper Albert, Reisz Zsigmond 50—50 fillér, Werner 2, Wüliger 1,36, Davidovits, Fridmann, Neu-wirth, Hochberger 1—1, Weisz Manó, Roth fia, Büchler fia 50—50 fillér. **Összesen: P 146,86.**

Stern Eliás minjon: Stern Leó, Stern József, Stern Jónás 10—10, Stern Eliás,

Stern Herman, Stern Ödön, dr. Stern Salamon 5—5. **Összesen: P 50.—**

Óbudai Freudiger Ábrahám minjon: Óbudai Freudiger Ábrahám, Óbudai Freudiger Sámuel 23—23, Stern Hermann 12,50, Óbudai Freudiger Fülöp 11, Schreiber Sámuel, Ehrenfeld Dezső 8—8, Tauber Emil 7, Rakonitz Dezső, Dr. Deutsch A., Gellért L. 5—5, Neumann Á., Heiden J. 4—4, Blau Lipót, Friedmann Bernát, Glanz 3—3, Óbudai Freudiger Miklós, Blau Miklós, Blau Imre, Blau Sándor, Ehrenfeld Miklós, Offenhüter Farkas, Weinstock Vilmos, Gansl fia 2—2, Óbudai Freudiger Benő, Óbudai Freudiger Ráchel, Stern Ödön, Blau Jenő, Bienenstock Ervin, Eisler Jenő, Gellért B. Andi, Ernst Izidor, Muncsik Izidor, Rosner, Friedmann Lajos, Reiner Lipót, Eckstein Jenő, Graner Ignátz, Gansl, Ullmann Fülöp, Strasser 1—1, Eisler Béla, Ernst Izidor fia, Glanz fia, Muncsik Izidor, Graner Ignátz, Friedmann Ervin 50—50 fillér. **Összesen: P 160,50.**

Frankl Adolf-minjon: Frankl Adolf, Kahan-Frankl Samu, dr. Reiner Imre 10—10, Tauber Vilmos, Tauber Jenő 5—5, Groszberg Jenő 4, Bernfeld Kálmán, Hilferding Lipót 3—3, Kahan-Frankl Mózes, Kahan-Frankl Kálmán, Blum Bernát, Kohn Rudolf, Barna Samu (Vörösmarty utca), dr. Fürst Lipót, Weisz Dezső 2—2, Steiner Dániel 1,50, Grosz Benjámin, Berger Vilmos, Klein Zoltán, Eisner Jenő, Groszberg Ervin, Eigner I., Wertheimer Artur, Rajkovics Arnold, Groszmann Benő 1—1. **Összesen: P 74,50.**

Csáky utcai templom: Mayer Simon 10, Teszler 5, Salzer S., Mandel I., Moskovits S., Ehrenfeld, Epstein Mór, Fischer O., Fischer Ármán, Rosenberg M., Haas Zsigmond, Adler Vilmos 3—3, Dan Dezső, Munk 2,50—2,50, dr. Lindenbaum, ifj. Mayer, dr. Neumann, Engel Izsák, Epstein, Engelmann Mór, Kassowitz, Kallus Adolf, Róna, Grünwald Dávid, Asztalos, Eisler, Adler Vilmos veje, Ungár Gyula 2—2, Hirschler 1,50, Haas György, Hirschler, Wirth Henrik, Weisz Lipót, Moskovits S., Eiland Rezső, dr. Rosenberger, ifj. Ungár, Frey Ödön, Philip, Fischl Bernát, Reiner Manó, Rottmann, Adler Sándor, Schmürmacher A., Glatz Miksa 1—1, Hartstein N., idb. Haas, Weinberger S., Weiss H., ifj. Mayer, Friedmann S., Ripner I., Rubinstein A., Schmürmacher I., Gansl Sándor, Tachauer B., Barta 0,50—0,50. **Összesen: P 101,50.**

Chevro T'hilim, Rombach utca 13.: Gál Fülöp 5, Eisenberger Zoltán 4, Treiner Herman 3, Pollák Izráel, Friedlander, Jurovits Ignác, Blum Vilmos, Berger Henrik, Deutsch Miksa, Appel Herman 2—2, Mandel Náthán 1,50, Weisz Manó, Csillag Ignác, Mohrer Osiás, Wurm Izidor, Lebovits Náthán, Luger Herman, Kohn

Jakab, Lebovits S. Manase, Löwenworth Wolf, Schwartz Izsák, Mandel Salamon, Bunzl Sámuel, Holländer Gyula 1—1, Weisz Osiás, Brettschneider Sucher 0,50—0,50. **Összesen: P 41,50.**

Király utca 6. sz. imaház: Weintraub Adolf 10, Horn Izsák, Filut Beinisch 5—5, Bialazurker Jakob, Weintraub Leib, Freuden Henrik, Mandel Mayer, Schreiber J., Koppel Lipót, Blum Aladár, Fränkel Ignác, Silber Leó 2—2, Weintraub Saul, Kahan Áron, Kahan Sámuel, Kahan Salamon, Dankner J., Finkler Sámuel, Rosenblatt Sámuel, Issmann Vilmos, Issmann Ferenc, Sáfrán Jakob, Friedmann Márton, Ehrenfeld L., Farkas Mózes, Spira A., Amsel N., Roth A., Kopolovits Bernát, Weizkopf J. Lázár, Meisels Lajos, Horn Izráel, Horn Jakob, Horn Herman, Rapaport Izsák, Askenázi Saul, Neumann Izidor, Neumann Simon, Pollák Mór, Teller Adolf 1—1, Steinmetz Ábrahám, Halpert Salamon, Issmann Viktor, Einhorn Sámuel, Freuden Sólem 0,50—0,50. **Összesen: P 67,50.**

Garai-u. templom: Böhm Jakob 50, Steiger Gyula 30, Arnstein Arthur, Knöpfler Imre, Spiegel Menyhért, Szilágyi Pál 10—10, Paskusz Mór 6, Benedikt Áron, Dr. Benedikt Dezső, Frankfurter M., Friedlieb Gyula, Spitzer Pál, Wieder Adolf 5—5, Falkenstein Imre, Klein József rabbi, Rosenfeld Farkas, Radnai Bernát 3—3, Apfelbaum Mihály, Benedikt Sándor, Hoffmann Nándor, Halasiz N., Jeremiás Jenő, Knöpfler Kálmán, Korein Miksa, Mandel Éliás, Dr. Rein Antal, Rottersmann Mihály, Salamon Mihály, Spiegel Ernő, Spitzer Rezső, Weisz Arthur 2—2, Halasi Mózes 1,50, Adler Mór, Arnstein Tibor, Berkovits Bernát, Danzinger N., Elenbogen N., Faragó Ármán, Feldmann Ábrahám, Fellner Izidor, Fränkel Hermann, Geisler Hermann, Glücklich Béla, Grossmann Miklós, Halpern Mór, Herskó Márton, Hammer N., Holcs József, Klein Jakob, Klein Izidor, Katz Hermann, Klein Ignátz, Lefkovits Antal, Liszer Simon, Lőrincz Hermann, Rosenfeld Adolf, Rosenfeld Ernő, Rosenblüth Lipót, Braun Elek, Rosenbaum Ignátz, Rosner N., Rosner L., Paskusz Sándor, Paskusz József, Popper N., Spitzer Sámuel, Salamon Lőrincz, Weisz Benő, Weisz Izidor, Weisz Márkus, Weisz Dávid, Weisz Ignátz, Wieder Sándor 1—1, Baum Zsigmond, Feldmann Pézsach, Geller N., Klein Ervin, Hecht Salamon, Kluger Jenő, Kun Fülöp, Klein N., Hammer fia, Neumann Kálmán, Rosner fia, Schwartz fia, Schermann Adolf, Schwartz fia, Schwartz Mór, Sthaler Hermann, Szilágyi ügynök, Weisz Farkas, Weinberger Sándor, Wieder Nándor 50—50 f., Salamon Menyhért 36 fillér. **Összesen: P 248,86.**

Egyetemi tanárból jesivabócher

Március elején borotvált arcú, magas férfi jelentkezett a geri rebbenél és beleegyezését kérte, hogy jesiváján tanulhasson. A rebbe beleegyezett. Az újdonsült bócher kaftánba öltözött és szakállt növesztett. Rövid idő alatt szorgalmával és tudásával felülmúlta bóchertársait. Ösztöndíjat kapott és ebből tartotta fenn magát szerényen. Csak a múlt hónapban leplezte le magát:

— Hat éves multam, midőn szegénysorsú zsidó szüleim járvány áldozatai lettek. Egyedül maradtam a világon. Egy keresztény család szánalomból vett magához. Adoptáltak. Iskoláztattak. A bécsi egyetemen filozófiai doktorrá avattak. Nevelő szüleim kívánságára katolikus pap lettem. Az egyetem rek-

tora nagyon megszeretett és feleségül adta hozzám leányát. Házasságom után engem, dr. Jaszesembszky-t a bécsi egyetem tanárává neveztek ki.

Komoly kutatásaim nyomán megállapítottam, hogy minden tudomány alapja a talmud. Ez inspirált arra, hogy a jesivában a talmud ismereteit elsajátítsam.

A napjainkban töbzöző antiszemizmus igazságtalanságainak hatása alatt ellenállhatatlan vágy fogott el, hogy én, aki amúgy is Ábrahám ősapánk szövetségéhez tartozom, visszatérjek sorsüldözött népemhez...

A geri rebbe meglepetten hallgatta végig a különös és szomorú élettörténetet, majd széttárta karját és megáldotta a megtérőt. (Uj út)

Uj folyóiratok

Hamajon
A pozsonyi jesiva volt tanítványai szövetsége orgánumának a „Hamajon” folyóiratnak most megjelent második füzeté a főiskola megdicsőült nagy vezetőinek szellemét tükrözteti vissza. A *Chaszam Szajfer* kilencvenötödik Jahreza (Tisri 25.) alkalmából, közli a gaon egy még meg nem jelent összefoglalását a „מוקצה” törvényeiről. Elhunytá utáni harmincadik napon tartotta fia, a *K'szav Szajfer* nagy gyászbeszédét, amely most látott napvilágot. A hesped minden sorából kiviláglik a fiú mélyszéges szeretete és a tanítvány rajongó hódolata. Az akkor soros *Lech Pehó* szidrából kiindulva dicsőíti őt, aki hitközségének fénye, díszé és ékessége volt. Egész idejét növendékei oktatásának szentelte. Előadásában nem a tudás csillogtatása volt a cél, hanem a régi nagyok Tórájának megértése. Dicsőiben fedtte és tanította hitközségét. Péntek-esti *Chimis-Rasi-Rumban* tanítását, tanítványai soha el nem felejthetik. Nevét örökre fenn fogja tartani, ötven műve, amelyet alkotott a Tórára, a Talmudra, halachikus és agadikus tartalommal. (A művek azóta ki lettek nyomtatva.)

A *K'szav Szajfer* tanítványai közül só van *R. Jozsef Chajim Sonnenfeld*-ről, akinek a *K'szav Szajfer* 1870-ben *majrénü*-t adott, amelyet 1926-ban mestere dédunokájának *R. Avrohom S'müél Binjomin*nak, a jelenlegi Mester fiának

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerőrszede-
tag. **Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-
árak alkalmi áron való megbízható beszer-
zési forrása. Kívánatra választékot küld.**

megmutatott, amikor ez Jerusolájmiban meglátogatta. A *majrénü-ben* az van többek között megemlítve, hogy „az Örökkévaló harcait vezeti” (*lajchem milchamajsz Hasém*); ezt R. Jozsef Chajim úgy magyarázta, hogy mestere előre látta, hogy később a Szentföldön az orthodoxiáért való küzdelmet neki kell majd vezetnie.

A folyóirat közlő érdekes halachikus értekezést a *Sévet Szajfer*-től is. Sir-emlékének felavatása alkalmából tartott beszédek közül, főt. Kohn Farkas csornai főrabbi beszédét olvashatjuk ebben a számban. Nagyon érdekes a híres lublini rabbinak, *Rabbi Meir Schapirának* „Pozsony és Prága” című cikke, amelyről a múlt évi, nov. 17-i számában a „Zsidó Újság” is megemlékezett.

A folyóirat tartalmát kiegészítik, Spitzer szepesváraljai főrabbi, Schreiber Sámuel rabbi (Pozsony), Katzburg váci tudós, Schwartz József nagyváradi egyetemi rabbi és a jesiva jelenlegi növendékeinek adalékai és közleményei.

Spitzer főrabbi arról a Szlovákiában készülő rendeletről értekezik, mely szerint a kókuszs-zírba 5 százalék disznó-zsír volna keverendő.

Kegyeletes sorok parentálják el a jesiva két volt tanítványát: Spitzer hamburgi főrabbit és R. Jiczchok Jajchónon Strasser nagyváradi talmudtudóst.

A pozsonyi jesiva minden volt növendéke tartsa erkölcsi kötelességének, támogatásával hozzájárulni a folyóirat fennakadás nélküli megjelentetéséhez.

Leket Sajsano

A „Leket Sajsano” (szerkeszti: Schwarz Sámuel Satumare) legújabb számában egy 1869-ből származó levelet közöl, amelyet az akkori nagykarolyi főrabbi, R. Mayer Perls írt a huszti főrabbihoz a Maharam Schickhez. Az a hír volt elterjedt az országban — úgy vehető ki a levélből, — hogy Perls nem híve annak, hogy az orthodoxia szétváljon a neológiától.

Épp ezért tartja szükségesnek kijelenteni, hogy a tervezett rabbiszeminárium és a „Landesgemeinde” (valószínűleg a neológ országos szervezetet érti ez alatt), ellen mindenképpen küzdeni kell és neve felhasználására, írja már felhatalmazást adott az orthodox iroda első elnökének, R. Iczig Reichnek, de nem tartja célszerűnek, a nagy rabbigyűléseket, azt ajánlja, hogy öt-hat rabbi jöjjön össze és állapítsa meg a szükséges teendőket. Ő a maga részéről megjelennek olyan értekezleten, amelyen Újhely, Ungvár, Nagyszőlőss, Huszt és Pécsújfalú főrabbijai tanácskozásra gyűlnek. Az ott hozott határozatokhoz bizonyára minden rabbi csatlakozzék.

A folyóirat első közleménye arról szól, hogy

a légnyomással készült élesztőnél zsidókat használnak

és így tehát ügyelni kell a rabbiknak, hogy közsegekben a kereskedők honnan veszik az élesztőt.

PARÓKA

különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER

BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király utca sarok)

Telefon: 31-0-79.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Lech-lechó, Chesvon 11.
Gyertyagyújtás (Bpest): 4.35
שנה kimenetele " 5.30

— **Rambam-hónap Bécsben.** A bécsi hitközség elhatározta hogy a Rambam születésének nyolcszázadik évfordulója alkalmából egy „Majmuni hónapot” rendez, amelyben az összes templomokban a Rambamról fognak prédikálni, az iskolákban erről fognak beszélni a hittanórákon.

— **Rabbiválasztás.** A szügy-i orth. izr. anyakönyvi rabbikerület okt. 14-én tartott rabbiválasztó közgyűlésén Fischer Géza okl. rabbitt Balassagyarmatról, a pozsonyi jesiva egykori jeles tanítványát, nagy szótöbbséggel kerületi főrabbiává választotta.

— **Szombatszög hal-árusok botránja Lembergben.** Lembergben a zsidó lakat negyedekben az ünnepek előtti szombatokon egyesek nyiltan árulták a halat ünnepre. Mikor az egyik dájon kiment a piacra, és moralizálta a kereskedőket, az egyik hal-árus rendőrt hívatott, ki azután bekísérte a rabbist a rendőrségre, ahonnan természetesen csakhamar elbocsátották. Ez a megbotránkozott eset arra indította a rabbiságot és a hitközséget, hogy (hétköznapon is) bojkottáltassa a szombatszögöket.

— **Pest és Buda.** A Pest-budai hitközségek egybeolvasztásának kérdése még mindig napirenden van. Pro- és kontra röpiratok jelennek meg. A vidéki neológ hitközségek nagyon ajánlják Budának, hogy olvadjon be Pestbe. Ennek az ajánlásnak anyagi oka van, mert a nemskára összeülő neológ kongresszus az egész országra kiterjedő adó megosztást akar fogantatni és így a vidéki hitközségek is jut esélyre abból az adóból, amit az illető községben földbirtokkal vagy más ingatlanokkal rendelkező fizet Budapesten. A budai hitközség kebelében belül egy nagyobb párt alakult, amely célul tűzte ki, az Anschluss keresztülvételét. A budai előljáróság kebelében

is küzd egymással ez a kétféle irányzat. Egyideig úgy volt, hogy a beolvadás pártja biztosan túlsúlyra jut, most azonban az autonómiát megőrizni akaró párt jutott túlsúlyra, amennyiben azt kezdik Budán hirdetni, hogy tulajdonképpen nem fognak nyerni a beolvadással semmit sem. Természetesen más kérdés, hogy az összeülő kongresszuson hogyan lesz képes Buda megvédeni az autonómiáját, a mindenfelől megindult támadások ellen.

— **Elhunyt rabbik.** Október 4-én hunyt el a Párizsban fennálló lengyel-orosz hitközség tudós főrabbiája: R. Joél Léb Herzog. A francia fővárosban igyekezett az ő hitközségéből a vallásosság oázisát csinálni. Fia az oroszországi dublini főrabbi. — A Marosvásárhelyen lakó Rabbi Elimelech Bindinger, sinevevei rebbe elhunyt. A világháborúban menekült Galiciából Erdélybe. Temetésén Szófer marosvásárhelyi, Freund szászrégeni főrabbi és még sok szónok búcsúztatta. A hitközsége Galiciából táviratozott a hátramaradottaknak, hogy a rabbiszéket legidősebb fiával R. Chájim Előzonnal töltsék be.

— **A tel-avivi városi tanács** most adott 104 utcának új nevet. Az utcák kiváló zsidó férfiak, rabbik, filozófusok, költők neveit viselik. Egyes utcák a diaspora történeti nevezetességű helyeire emlékeztetnek. Így például van Rasi működésére emlékeztető Wormsi utca, a „Hoher Rabbi Löw” tiszteletére egy prágai utca, és a vilnai gaonra való tekintettel egy vilnai utca. A zsidóság iránt érdemeket szerzett nem-zsidó személyiségek is kaptak utca neveket.

— **A levegőből jött kántor.** A szovjet zsargon nyelvű újságjai panaszkodnak azon, hogy a mostani ünnepeken is nagyon sok zsidó ment templomba. Fölemlíti például, hogy Dgiepropetrowszkban, Ukrajna egyik ipari központjában, három minjont rendeznek, megrövidítették az imákat, hogy a munkások és az alkalmazottak is résztvehessenek. Szialingrádban különös veszekedés adta magát elő. Az egyik kántor Rajshasonókor érkezett meg — repülőgépen. Erre az öregebbek nem akarták engedni előimádkozni. A fiatalabbak azonban politikai momentumokat keverték bele és azt hirdették, hogy az

illető kántor orosz repülőgépen jött, tehát ha ellenzik az ő funkcióját, akkor ez joggal az orosz repülőgépipar elleni tüntetésnek, azaz ellenforradalmi tevékenységnek tekintendő. Erre az öregek, hogy ne legyen nagyobb baj, kénytelen-kelletlen beleegyeztek a levegőből jött kántor funkciójába.

— **Per a lengyel állam ellen.** Érdekes per indult meg Krakóban. A panaszi beadta dr. Berger volt ügyvéd a lengyel állam ellen, a vallási kisebbségi jogok megsértése miatt. Dr. Berger, mint ügyvéd vonakodott szombati napokon megjelenni a bíróság előtt és ezért törölték az ügyvédi listából. Ez az eljárás, szerinte, flagrans megsértése a vallási kisebbség jogainak, már pedig a lengyel állam garantálja a teljes vallási szabadságot. Őt ebben megakadályozták, törölték az ügyvédek sorából, így tehát elvették létehetőségét, amiért 600.000 zloty kárpótlást követel. A per kimenetele elé érhető érdeklődéssel tekintenek.

— **R. Slajme Ungár z. c. l.** Paksról vesszük a szomorú hírt, hogy Ungár Salamon, a hitközség egyik oszlopa, a magyar orthodoxia díszje, az orth. orsz. képviselőség tagja elhunyt. A megdicsőült a — számukban, sajnos, mindinkább megrikuló — régi vágású, hamisítatlan, elvhi orthodoxok közül való volt. Nagy részvéttel és heszpédium mellett helyezték örök nyugalomra. — הנצב"ה

— **Négerék és zsidók.** New-Yorknak egyik negyedében sok ezer néger lakik, akik állandó feszültségben élnek a fehérekkel. A négerék most rendkívül el vannak keseredve a rossz gazdasági viszonyok miatt és így kapóra jött az egyik Európát járt négernek az izgatása, hogy a bajoknak az okai a zsidók, mert nem foglalkoztatnak elég négeret. Tekintettel arra, hogy a néger-negyed zsidói, körül vannak véve négerektől, a zsidóság vezetői összeültek tárgyalni a négerekkel és igyekeznek amennyire lehet a négerék elhelyezkedését megkönnyíteni.

— **Ifjúsági hírek.** Az érsekújvári Aguda-ifjúság új tisztikara: Binét Samu elnök, Lewin Artur alelnök; Friedmann J., Herzog J., Koth E., Friedmann V., Blau F. előljárók. Példaadó a vezetőség áldozatkészsége, amennyiben nyomban megalakulás után a jesivákba induló szegényebb bőcherok között 500 K-t osztott szét. — **A nagymenyeri T. B. választásai:** Frankl Miklós elnök, Satin A. D. alelnök, Goldstein S. pénztáros, Kammer D. elnök, Mészáros S. gondnok, Kohn S. és Brück J. biz. tagok. Satin alelnök, a fő-rabbi fia, Berészis szombatján mely gondolatokkal átszőtt homiletikai előadással nyitotta meg az egyesület ezúti működését.

— **A bpesti orth. izr. Leányegylet f.** hó 20-án, szombat d. u. fél 4 órakor tartja összejövetelét a hitk. disztermében. (Dob utca 35). Előadó: Strauszmann Dánielné. — **A bpesti orth. asszonyok és leányok** héber továbbképző tanfolyamának óra-beosztása a következő: Asszonyok részére hétfőn este 7—8-ig és szombat este fél 8-tól fél 9-ig. Felnőtt leányok részére (akik még nem látogatták a tanfolyamot): hétfőn és szerdán 7—9. A 14—15 éves leányok részére: hétfőn és szerdán 5—6. A haladó leány- és asszony kurzus a napokban alakul meg. Jelentkezés az órák alatt. (Dob utca 35. II. em.)

— **Michalovcén** komoly mozgalom indult meg a főrabbiság betöltésére. Két jelölt között lesz a választás. Nagy pártja van Ehrenfeld mattersburgi főrabbinak de Deutsch Mózes szábadkai főrabbinak is sok híve van.

— **Az edelényi orth. hitközség** választásai: Szóffer Tóbiás elnök, Krausz Sándor alelnök, Engländer Henrik gondnok, Glatstein Herman ellenőr, Weinstein Gyula jegyző. Választmány: Klein Sándor, Klein Sámuel, Lefkovits M., Mogyorós M., Deutsch J., Reich H., Rosenfeld M. Póttagok: dr. Radó Gy. Péter A.

Tapasztalatból

tudjuk, hogy a közönség igen nagy része sokat vár a **Jó szerencsétől**. Senki se hiszi, hogy a szerencse kormányozható volna s hogy a gazdagabb, jobb, műveltebb, tehetségesebb embert előbb kapja el a szerencse forgószéle, mint a szegényt, vagy a kevésbé műveltebbet. De vágyaik és ösztöneik sordornak mindenkit, hogy találkozzanak a szerencse látható formájával és várják, remélik a **lehetőséget** a nagygyerményre.

A m. kir. osztály-sorsjátéknál mindenkinek és minden egyes sorsjegynek egyforma a nyerési esélye.

Hogy érhet valakit egy főnyeremény ha nincs sorsjegye?

Most ismét itt az alkalom: október 20. kezdődik az új sorsjáték, melyen óriási összegek nyerhetők. Ne sajnálja tehát senki a csekély befektetést, **hanem rendeljen azonnal egy sorsjegyet bármelyik fő-árusítónál. Új sorsjáték — Új remény-ség!**

— **Ipolyság statusquo hitközségének** nagy gyásza van. Elhunyt a mély tudománya, nagy erkölcsi kvalitásai miatt általánosan tisztelt főrabbiája: Rabbi Jehuda Groszmann, 82 éves korában. Unokája volt Rabbi Léb Litsch Rosenbaumnak, aki a K'szav Szajfer mellett ros beszédin-ként működött. Az ő tanítványa volt Groszmann Gyula főrabbi. Több talmudi munkája maradt kéziratban, nagyon népszerű a megjelent Minchasz J'hüdo című homiletikai műve. Dr. Groszmann Frigyes a budapesti orthodox hitközség képviselőtestületének közkedvelt, tudós és derék tagja, apját vesztette el benne — z. c. l.

— **Késmárkon** elhunyt Hartmann Izidor nagykereskedő. Nagystilű és csodásan jöttévv emberbarát volt. Minden rászoruló támogatott felekezeti különbség nélkül. Osztatlan szeretet vette körül minden társadalmi réteg részéről. Lapunknak őszinte barátja volt. — Z. l.

— **Nagyváradon** az egyik hitk. előljáró meg akarván akadályozni, hogy Jajmkipürkör a templom udvarán férfiak és nők társalognának, drótkerítést alkalmaztatott, amire egynéhány léha ember, nem tudni, hogy saját maguk-e vagy másokkal, Kolndre éjjelén a drótsövényt lerombolta.

— **Haláleset.** Óriási részvét mellett kísérte a budapesti orth. zsidóság utolsó útjára egyik népszerű tagját, Spiegel Simont. A megboldogult másfél évtizede mint választmányi tag vette ki részét az orth. Chevra szeretetmunkájában. Általános szeretetnek és tiszteletnek örvendett, ami a temetésén is impozáns módon megnyilvánult. Megrázó heszpedben méltatta érdemeit Sussmann Viktor rabbi, dr. Ábrahámsohn rabbi a Chevra főtítkára és a megdicsőültnek egyetlen fia: Spiegel Andor, Berettyóújfaluból. הנצב"ה

— **A szerencse útjai** kiszámíthatatlannak. Ha azonnal rendel a hírneves *Weiss Béla* bankházában (Wesselényi-utca 18.) osztálysorsjegyet, biztosítja magának azt a reményt, hogy a sok nagy nyeremény közül egyet, esetleg 100, 200, 300 ezer pengőt nyer készpénzben. Húzás már szombaton, október 20-án kezdődik.

וער עם וייל בעשעללען דאס ווארשוער וועלטבלאטש

דאס יידישע טאגבלאט

זאל זיך ווענדען צו דער ערשטער טאג דעם בלאטש אין דער שטעכטל און אקוייא:

I. Guttman, Bardejov, Mlynská 4.

סרייו 20 קע. מאנאטליך אים פאריום. (פאקטש טשעקקאמא פראג 9089)

Sirkövek Adler J. sirköraktárában

Budapest, Károly-körut 7 és Rombach-u. 4.
Telefon: 6-4-20.

— **Halálozás.** A putnoki zsidóság őszinte gyásza közepette kísérték utolsó útjára *ösv. Hoffmann Miksánét*. Mély vallásosságát, melegen érző jóságát és nemes erényeit Teitelbaum Heiman főrabbi méltatta megható gyászbeszédében. Az elhunytban *Skrek Lipót*, a Skrek szalámigyár tulajdonosa anyósát gyászolja.

— **Figyelmeztetés!** Általános szokás, hogy minden új sorsjáték előtt sok százezer körlevelet küldenek a főárusítók a közönségnek, sőt sokan az eredeti sorsjegyet is elküldik előzékenységből, különösen volt üzletfeleknek. Figyelmeztetjük t. olvasóinkat, hogy csak a húzás előtt kifizetett sorsjegyeknek van nyereményjogosultságuk. Nagyon káros, sőt lényeges veszteséget okoznak, ha a sorsjegyeket idejében ki nem fizetik, vagy ha nem akarják megtartani, nem küldik azokat vissza azonnal az illetékes helyre.

STEINER G. JÓZSEF

מכר ספרים

Budapest, Kazinczy-utca 36 sz.

Kundmachung

Wirkungsvolle *ברשות* in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel *Barmizvo, Chasene ריה ורין* Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu massigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő *aufwärts*, 50 H. Porto *recomandirt im voraus* erbeten. — **Pachetti** werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Mein Israel *מכר אבות* auf *מכר אבות* P 1.20

Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség utca 43.

PHILIP SZÖRMESZALON

V. Lipót körút 23. I. em. 6. szám.

Tel: 24-3-87.

DIUAT IZLÉS MINŐSÉG

Szombat és ünnepnap zárva.
Belépők kölcsönzése.

Galantán

közel az állomáshoz ujonnan, elegánsan berendezett szigoruan

orth. kóser vendéglő

Jó, izletes házikoszt. Utasoknak nagy árengedmény. **Lakodalmakat legolcsóbban vállalok!**

EHRENWALD LIPÓT
vendéglős, és bornaagykereskedő

Fatüzelés

terén vezet a közkedvelt

„ZEPHIR”

folytonégőkályha!

10 kilogram fával fűt egy normál szobát 24 órán át!

Ára 70 — P-től

Tekintse meg mintaraktárunkat!

Hazai szenekre legideálisabb a kétaknás

„REKORD”

folytonégőkályha! Automatikus pótlevegő-adagolás és leggyyszerűbb kezelés!

Ára 60. — P-től

leszállítva, felszerelve. Árjegyzéket ingyen küld: kályhagyára

HÉBER BUDAPEST, Vilmos Császár-ut 39. Hajós-utca sarok.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azon felül sororként 1 P.)

Ziffer Jolán és Schlinger Sándor f. hó 21-én tartják esküvőjüket Pápán.

Kesztenbaum Lajos Gyöngyös, Sönnenschein Olga Salgótarján jegyesek.

Deutsch Klárka Boldogasszony, Moskovits Jenő Csorna, jegyesek.

Neumann Sári Vác és Weiner Sándor Nógrádpatak folyó hó 21-én tartják esküvőjüket Budapestben.

Messinger Rózi Horné-Saliby és Donáth Jenő Tét, jegyesek.

A galantai Chawirass Talmidim Wieder Árminnak (Turna), Steiner Géának (Horné-Saliby) és Lebovits Bélának (Vác) eljegyzésükhöz mazeltovot kíván.

Schück Sámuelnek, egyesületünk szeretett gondnokának Kritzlér Gizikével Bonyhád való eljegyzéséhez szívélyes mazeltovot kíván a

Tiferesz Bachurim, Szikszó,

Glattstein Miksa egyetünk alapítója és sok éven át volt nőke folyó hó 16-án tartotta egybekelési ünnepélyét Glattstein Iluska úrléánnyal, mely alkalomból mazeltovot kívánunk.

Tiferesz Bachurim Bonyhád,

Moskovits Károly Békéscsabán az elmult szombatban ünnepelte újszülött kisfiának brisz-avatását. A majhel-funkciót az örömapa mestere Grünwald A. J.-fő-rabbi (Pápa) végezte.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK:

Szombat: Bravó! Valóban szép bizonyítványt állított ki magáról. Kenéz uram, amidőn az én ténybeli érveléseimmel szemben a légüres térben handa-bandázik és nyakra-főre badarságokat, majd valótlanosságokat állítva, a leghívtányabb módon gorombáskodik. Végtelenül kedves, hogy beinvitál, hogy — a kétségkívül állandóan megismétlődő — bottlásait ezentúl is számon tartsam, de az ön által használt útszéli hang miatt, önrel további vitába egyelőre nem bozsátkozom.

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista

A legújabb modellek állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27

(Skrek-ház) Mérsékeik árak!

Nagy választék butorszövet, matrac grádli roletta grádli és szőnyegekben. Olcsó árak.

KARCSAG MÁRKUSZ kárpitoskollékok, szőnyeg és linoleum áruházában.

Budapest, VIII., Teleki tér 3. Telefon: 44-6-81.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jeligés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A mándoki orth. hitközség בעל הדין állásra pályázatot hirdet. Csak kimondott talmidé ohachómim pályázatai vétetnek figyelembe. Fizetés megegyezés szerint. Bemutakozásra csak meghívottak bocsátatnak. **Friedmann Herman** hitk. elnök

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE közvetett házasságokat NAGY JENŐ Budapest, Rákóczi-út 61. sz. Telefon: (Cégjelzés-telen levelezés.)

LEÁNYOM RÉSZÉRE, (középmagas csinos) 6000 pengő készpénzzel, jó családból való vallásos, intelligens 28-35 év körüli fiatalembert keresek. Esetleg benősülésre. „Talmudban jártas előnyben” jeligére a kiadóba.

HÁZIFŐZÉSÜ SZILVAIZ — csakis vízszonteladónak — legolcsóbban: Groszmann fűszernagykereskedőnél, Fehérgyarmat.

ORTH. LEÁNY, háztartás minden ágában jártas, állást keres. Klein S., Fertőszentmiklós.

KERESEK azonnalra mindenféle fiatal leányt. Ajánlatok, fizetési igényvel: Katz Emánuelné, Újfehértó címre küldendők.

18 ÉVES fiatalember üzletbe, vagy bármilyen más elfoglaltságra ajánlkozik. Vidékre is. Igénye csupán teljes ellátás. Groszmann Lajos, VI., Jász utca 19.

OKLEVELES TANÍTÓ elemisták és polgáristák korrepetálását vállalja. Tanít hébert, németet és bármicvóra előkészít. Cím: Próféta utca 5., I. 14. (Kezdőkkel, hegedűt is.)

KERESEK jobb vallásos, komoly nőt, ki cseléd segítségével háztartásomat önállóan vezetné és gyermekeimmel foglalkozna. Németül beszélő előnyben. Engel Jenő, Tokaj.

NÉMET kisasszonyt, vallásosat, keresek 2 órai délutáni elfoglaltságra. Angolul tudó előnyben. Cím a kiadóban.

KERESEK vallásos, intelligens jó pedagógus, hasonló állásban már működött fiatalembert (esetleg elvált, vagy özvegyembert), aki 13 és 11 éves fiamat az I. és II. szlov.-magyar polgári tanulásában korrepetálná, vizsgára előkészítené és gemőreban is oktató. Lakás és teljes ellátáson felül fizetés megegyezés szerint. Kellemes otthon! Klein Lipót, Kral Chlumeck.

FIATAL talentumos, jó házból való bőchiür jóré somájim, épületfakereskedésben állást nyerhet. Első évben teljes ellátás. Ajánlatokat „megbízható” jeligére a kiadó továbbít. 20 fillér bélyeg mellékelendő.

KEZDŐ szabósegéd, gyakornak, állást keres teljes ellátásért. Jó házból való. Kepecs József, VII., Kazinczy utca 27. földszint 7.

ÉVTIZEDEK óta fennálló orth. cukrászda és vendéglő üzem, betegség miatt átadó. Érdeklődők „Biztos megélhetés” jeligére a kiadóba adják le címüket.

ÚJ ORTH. VENDÉGLŐ, BÉKÉSCSABÁN Andrassy-út 17. Izletes, olcsó házikoszt. Meleg ételek egész nap. Rebenwurzel-éle felvágottak. Jakobovics.

MACZESZ-SÜTŐ gépeket, jókarban megvételre, vagy közös működésre keresek. Cím válaszlapon a kiadóban.

FIATAL NYOMDÁSZSEGÉD, szombattartó, héber szedéshez ért, november 1-től állást keres. Roth Ödön, Sátoraljaihely, Jusztus utca 16.

KÉT GYERMEKHEZ vidéki városba keresek vallásos német kisasszonyt. Cím a kiadóban.

SZORGALMAS, vallásos, intell. bócher, gyerekek tanítására kerestetik. Fischer Herman főrabbi, Szécsény.

GYERMEKEK mellé 15-17 éves orth. leányt keresek. Teljes ellátás és fizetés megegyezés szerint. Ajánlatot „Széreny” jelige alatt Müller, Bratislava, Edlov-dvor továbbít.

KERESEK vallásos, hasonló minőségben már működött fiatalembert, aki 2 kisfiamat chümis-rasi és gemőreban tanítaná, továbbá a polg. isk. I. osztályának vizsgájára előkészítené. Fizetés megegyezés szerint. Groszmann Samu Nagyéc, Szatmár m.

RÁDIÓSZERELŐ segéd november 1-re állást nyerhet. Havi fizetés 24 pengő és teljes ellátás. Wohl Aladár, Pásztó.

KOMOLY, figyelmes, nőtlen pénztárost alkalmazok. Ajánlatok, eddigi működésével Fried Ignácné. Mezőkövesd, címre küldendők.

JOBB BÓCHER házitánftónak ajánlkozik, Modern könyvkötő is. „Csékély díjazás” jelige.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**

Springer-nyomda. VII., Bethlen G. utca 33

אללנעמינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791
Egész évre 20 pengő Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Egy szó a galiciánerekről

Gömbös Gyula miniszterelnök Lengyelország vezető államférfiaival tanácskozott, Varsóban és Krakkóban járt, mindenütt szívélyes fogadtatásra talált és Magyarországra nézve bizonyos értékes vívmányokkal tért vissza. A megegyezésről kiadott közleményben szó van magyar és lengyel kulturális kapcsolatok kimélyítéséről is. Ez a kapcsolat a zsidóság részéről már régen megvan és több évszázados multtal dicsekszik. Amikor nemzedékek óta tanulmányozzuk a Sülchon Örich-ot a Remó-val, Sach-chal, Türe Zohov-val, Mogén Avrohom-mal, a Talmudot Meharsó-val és Meharam-mal, akkor minden hozzáértő tudja, hogy mindezek Lengyelországban élő kiváló tekintélyek voltak. Aki ezeknek a nagy tudósoknak műveiben elmerül és szellemi gyönyört talál fejtegetéseikben, az tisztelettel gondol a XVI. és XVII. századbeli Lengyelországra, amely az akkori zsidóságnak megélhetést, sőt jómódot biztosított, amit az akkori szokás szerint, csak arra használtak fel, hogy annál jobban megalapozzák iskoláikat, annál könnyebbé tegyék az arra valóknak a szent Tannal való kizárólagos foglalkozást, annál inkább megkönnyítsék a Tóra-tanulás terjesztését. Ezekben az időkben az anyagi prosperitás valóban csak bázisa volt a szellemi életnek. Az akkori Lengyelország a zsidóságnak jogait nem idealisztikus szempontokból erősítette meg, hanem gazdasági szükségéből, mert a zsidóság volt az egyetlen polgári réteg, mely a parasztok és a nemesek, tehát az őstermelők és a pénzköltő réteg közötti szükségesség gazdasági funkciót elvégezte az államban. A lengyel zsidóság történetének egyik szomorú epizódja, amikor a zsidóságnak saját magán kellett tapasztalni, hogy befejezte gazdasági szereplését, amennyiben ökonómiai funkciója feleslegessé vált, mert akkor mindjárt meg-

kezdődött a mellőzés, a gazdasági pozícióból való kiszorítás, és végül a véres üldözés. A zsidó törtélemben a magyar-lengyel közeledés számára oly kiváló történelmi igazolást nyújtó egyéniség, amilyen Báthory István király volt, fényes lapot nyert azzal, hogy egyetem-alapító kultúraszertetéhez méltóan a vérvád terjesztését alaptalan babona gyanánt eltiltotta. A magyar közgazdaság történetében pedig a lengyel zsidóság még a XVIII. században is szerepet játszott, többek között a hegyaljai vidéki borok exportálása és értékesítése révén.

A miniszterelnöknek bizonyára alkalma volt tájékozódni aziránt, hogy az új lengyel birodalomnak a zsidóság most is egyik igen tekintélyes és sajátos kulturájú kisebbsége. Ennek a kisebbségnek vannak a lengyel parlamentben képviselői, akik minden alkalommal kifejezést adnak az általuk képviselt réteg panaszainak, kívánságainak és követeléseinek. A lengyel birodalom alakulása úgy hozta magával, hogy ezek a zsidó kívánalmak és postulátumok politikai természetű érezettel vannak átszőve és vallási kereten kitágítva nyilatkoznak meg. Bár ez a zsidóság a legterhetlenebb módon ragaszkodik hazájához, — kulturális követelményei, iskolai szervezete tekintetében kitart érdekei mellett, még akkor is, ha ez a sokszor változó kormányok inyére nem is volt. A lengyelek nem zsidóbarátok, de kötelesek elismerni, hogy a lengyel szabadságharcban a zsidóság pénzben és vérben sokszor áldozott. Csak a legutóbb hozták a lapok, hogy az ország első embere, Pilsudski marsall, miképpen hálálta meg egy zsidó kocsmáros özevényének, aki öt férjével együtt elrejtette a hajszoló cári katonák elől. Akármilyen politika is domborodik ki az állam vezetésében, a zsidóság semmiképpen sem tekinthető *quantité neg-*

ligable mértékkel, mellőzhető mennyiségnek. És éppen ezért, ha a magyar-lengyel kapcsolatok kimélyítésével, nálunk hivatalos helyen jobban megismerik majd a lengyel társadalom struktúráját, el fog tűnni az a fintoros lenézés, amely e jelzésekben: „lengyel zsidó”, „galiciánér”, „pólisi”, megnyilatkozik. Nem lehet többé majd azt a kényelmes disztinkciót tenni, hogy ennél és ennél a rendelkezésnél nem a becsületes zsidókról van szó, hanem a galiciaiakról. Ez a szellemes megkülönböztetés meg kell, hogy szünjön, mert hiszen egy velünk barátságos viszonyban élő állammak teljes jogú polgáraitól lesz szó, ha *póliasiakról* vagy galiciánerekről beszélünk.

Négy eset

Egy német emigránsok által szerkesztett újságban a következő négy esetet olvassuk egymás után:

1. A szívbjajosok fürdőhelyén *Homburgban* egy sörözőben egy nem-árja fiatalember egy árja nővel üzleti ügyben tárgyalt, odajött egy rohamosztagos, először leszidta a nőt, majd a nem-árja fiatalember arcába sujtott ököllel, úgy, hogy azt a vér elborította. A söröző összes vendégei dermedt csendben nézték a jelenetet. 2. Ugyanott történt, hogy egy zsidó ember a vasutnál várta a közelgő vonatot, odajött hozzá egy részeges hitlerista osztagos, odalökte a peron korlátjához, úgy, hogy súlyos sérüléseket szenvedett, a rendőr is ott állott, de nem avatkozott be. 3. *Harford* városkának zsidó templomát felgyújtották az S. A. legényei és ezt feljelentették a velük konkurráló S. S. különítmény emberei. A megindult vizsgálat egész biztosan azt fogja eredményezni, hogy rövidzárlat történt. 4. Németország egy bányavárosában élt egy